Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראָשען — היינט 8 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 240	Łódź, Sroda, 22 października 1930 r.	אכטער יאהרגאנג	לאדז, מיטוואך, ל׳ תשרי תרצ״א	№ 241

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 71=224

דער סימפסאָן-בעריכט

האט געמאכט א שווערען רושם אויף אלע יודען

פאַרערונג, אז אמעריקא זאל אינטערווענירען. — ארץ-ישראל׳דיגע יודען פראָיעקטירען איינצואָרדנען א פראָטעסט-שטרייק. — פראָטעסטען אין אלע עקען וועלט

לאָנדאָן, 21. (ספ. טעל.) דער באריכט פון סימפסאָנען און די ערקלערונג פון דער ענגלישער רעגירונג וועגען איהר פאָליטיק אין א[רץ]־ישראל האָט געמאַכט אַנ׳אומגעהויער שווערען איינדרוק. אין צוזאַמענהאַנג מיט דער דעמיסיע [פו]ן פראָפ. חייצמאַן אַלס פרעזידענט פון דער יודישער אַגענץ האַלט מען אַז פעליקס ווארבורג זאָל ווערען פרעזידענט פון דער אַגענץ.

ירושלים, 21. (ספ. טעל.) די ערקלערונגען פון דער ענגלישער רעגירונג האָבען אויף די ארץ־ישראל׳דיגע יודען געמאַכט אַנ׳ערשיטערענדען איינדרוק. ס׳ווערט פראַיעקטירט איינצואָרדנען א פראָטעסט־שטרייק, פראָטעסט־דעמאָנ[סטראַציע]ס אין דער גאַנצער וועלט, און די אין די אָרטאָד[אָקס]ישע קרייזען חרדים פראַיעקטירט גוזר תענות צו זיין.

וואַשינגטאָן, 21. (ספ. טעל.) די ידיעה וועגען סימפסאָנס בעריכט איז אָנגעקומען גראָד אין דער צייט ווען ס׳זענען אָפגעהאַלטען געוואָרען די זיצונגען פו[ן] אַמעריקאַניש־יודישען קאָנגרעס. די ידיעה האָט געמאַכט אַ שטאַרקען איינדרוק. די [פ]אַג־אָרדנונג איז אַוועקגעשטעלט געוואָרען און דער קאָנגרעס האָט זיך פערנומען מיט דער ניי־געשאַפע[נ]ער לאַגע. די רעדנער האָבען פעראורטיילט די ענגלישע פאָליטיק לגבי ארץ־ישראל.

ס׳איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז דער אַמעריקאַניש־יודישער קאָנגרעס זאָל זיך ווענדען צו דער אמעריקאַנער רעגירונג, אַז זי זאָל אינטערווענירען צוליב דער עולה וואָס ענגלאנד איז בעגאַנגען געגען די יודען אין דער גאַנצער וועלט און בנוגע ארץ־ישראל. אין דער רעזאלוציע ווערט געזאָגט, אַז מיט דעם סימפסאָן בעריכט האָט ענגלאנד פערגוואלדיגט אַלע ביז איצטיגע איהרע אָפמאַכען אין דער ארץ־ישראל פראגע, אַמעריקע דאַרף אָננעהמען שריט, אַז ענגלאנד זאָל האַלטען איהרע הבטחות, דער קאָנגרעס וועט וועגען דעם ענין נאָך איבערגעבען אַנ׳ענטשפרעכענדען מעמאָריאַל דער אַמעריקאנער רעגירונג.

וואַרשא, 21. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) די ידיעה וועגען דער ערקלערונג פון דער ענגלישער רעגירונג האָט אַרויסגערופען אַ גרויסע פערביטערונג אין די ציוניסטישע קרייזען, אויף זיצונגען פו[ן] די ציוניסטישע אינסטאנצען זענען אָנגענומען געוואָרען פראָטעסט־רעזאלוציעס, ס׳ווערט פראַיעקטירט איינצואָרדנען גרויסע פראָטעסט־דעמאָנסטראַציעס אין גאַנצען לאַנד.

געפאהר פון קאבינעט-קריזיס אין ענגלאנד

צוליב׳ן צאָל-פערלאַנג פון די דאָמיניעס

לאָנדאָן, 21 (וו) אויף דער נעכטיגער אויסערגעוועהנליכער זיצונג פון מיניסטער־ראַט האָט מאַקדאָנאַלד אָנגעוויזען אויף די שוועריגקייטען וואָס ווייזען זיך אַרויס אויף דער אַלגעמיינער בריטישער קאָנפערענץ צוליב׳ן פערלאַנג פון די דאָמיניעס איינצופיהרען דעם סיסטעם פון אַלגעמיינע צאָלען.

סנאָודען האָט געוואָלט דראָהען מיט זיין דעמיסיע אין פאַל ווען דער ענגלישער קאַבינעט זאָל נאָכגעבען די פאָדערונג פון דאָמיניעס. מאַקדאָנאַלדען האָט זיך איינגעגעבען אויסצומיידען אַ קאַבינעט־קריזיס נאָר דערפאַר, ווייל די פראַגע איז איבערגעגעבען געוואָרען אַ ספּעציעלער קאָמיסיע.

צוטריבען קאמוניסטישע דעמאנסטראציעס אין ווארשא

וואַרשא, 21 (וו) אין צוזאַמענהאַנג מיט׳ן פסלען די קאָמוניסטישע מלוכה־ליסטע קומען פאַר יעדען טאָג קאָמוניסטישע דעמאָנסטראַציעס. היינט אינדערפריה האָבען זיך אויף סטאַיינער קעוויטש־פּלאַץ צונויפגעזאַמעלט אַנ׳ערך 400 קאָמוניסטען, וועלכע האָבען געוואָלט איינאָרדנען אַ דעמאָנסטראַציע מיט רויטע פאָהנען, די פּאָליציי האָט פונאַנדערגעטריבען די פערזאַמעלטע, אַרעסטירט 20 אַנטיילנעהמער און קאָנפיסקירט עטליכע רויטע פאָהנער.

געוו. דעפּוטאט וואלעראן

פער׳משפט אויף 3 חדשים טורמע

וואַרשא, 21 (טעלעפאָניש) היינט איז אין שטאָטישען געריכט פאָרגעקומען דער פּראָצעס געגען דעם פרעזעס פון דער „פּויערים ריכטונג" גיזון. דעפּוטאַט וואַלעראַן, וועלכער איז בעשולדיגט געוואָרען, אַז בעת די וואַהלען צום סיים אין יאָהר 1928 האָט זיין פּאַרטיי אַרויסגעגעבען אַנ׳אויפרוף. אין וועלכע איין טייל פון דער בעפעלקערונג ווערט געהעצט געגען דער צווייטער. דעפּ. וואַלעראַן איז פער משפט געוואָרען אויף דריי חדשים טורמע.

העכסטע געריכט וועט בעטראכטען די וואהל-אנקלאגעס

וואַרשא, 21. (וו) ווי מיר דערוויסען זיך וועט די פולע זיצונג פון העכסטען געריכט, כדי צו דעצידירען די אָנקלאַגעס אויף די בעשלוסען פון די קרייזוואַהל־קאָמיסיעס זיך אָנהויבען היינטיגען פרייטאָג.

די קרייזוואַהל־קאָמיסיעס האָבען שוין אָנגעהויבען צוצושיקען די אַקטען אין העכס[טען געריכט].

אויסגלייך צווישען פאלקיסטען און „אגודה"

וואַרשא, 21 (טעלעפאָניש) ווי מען שמועסט זאָל קומען צו אַנ׳אויסגלייך צווישען די פאָלקיסטען און „אגודה", דער אויסגלייך זאָל געשלאָסען ווערען אויף דעם אופן, אַז אין א טייל קרייזען זאָל די „אגודה" צוריקציהען איהרע ליסטעס און אַנדערע ווידער די פאָלקיסטען.

ליסטעס פון די ענדעקעס און „צענטראלעוו"

אין ווארשאווער קרייז בעשטעטיגט

וואַרשא, 21 (טעלעפאָניש) די קרייז־וואַהל קאָמיסיע אין וואַרשא האָט שוין בעשטעטיגט די ליסטעס פון די ענדעקעס און „צענטראַלעוו". די איבריגע ליסטעס וועלען בעשטעטיגט ווערען אויף אַ צווייטע זיצונג.

וויטערדיגע ארעסטען צווישען פ.פ.ס.

גראָדנא, (ספּ. טעל.) די פּאָליציי־מאַכט האָט אַרעסטירט אין גראָדנא 9 פערזאָן פון די טוער פון פ. פ. ס. צווישען אַנדערע איז אַרעסטירט געוואָרען דער פרעזעס פון דער פ. פ. ס. סישער שטאָט־ראַט־פראַקציע פּוזשניאַק און דער בעפולמעכטיגטער פון דער ליסטע פון „צענטראַלעוו".

בעשלוסען פון די האנדעלס-קאמערן

וואַרשא, 21. (וו) דער פערבאַנד פון די האַנדעלס־קאַמערען האָט זיך געווענדעט צו דער רעגירונג מיט אַ פאָרשלאַג וועגען העכערען דעם צאָהל אויף געוויסע אינדוסטריע־אַרטיקלען אַלס ענטפער אויף דער לעצטער העכערונג פון דייטשלאַנד אויף לאַנדווירטשאַפטליכע אַרטיקלען.

אונזער ביטערליכע צוליב׳ן טויט פון געשעצטען יודישען מענש, פּיאָנער פון דער יודישער פּרעסע

נ. ע.

חיים פּרושאנסקי

(ארויסגעבער פון „מאמענט")

דריקען מיר אויס זיין משפּחה און די קאָלעגען, מיטאַרבייטער פון „מאָמענט".

שיינע מרים און משה בראַדערזאָן

כשר — בעקאַנטמאַכונג. — כשר

דערמיט מאַך איך בעקאַנט דעם געעהרטען פּובליקום, אַז אין מיין היגיענישען רעסטאָראַן, וואָס געפינט זיך אויף

ווסכאדניא 39, פראָנט, 2-טען שטאָק

ווערען אַרויסגעגעבען טעגליך צו ביליגע פּרייזען פרישע און געשמאַקהאַפטע מיטאָגען

כדי יעדער איינציגער זאָל קאָנען געניסען פון מיינע געשמאַקהאַפטע און נאַהרהאַפטע מיטאָגען.

מיט אַכטונג

אינהאַבער הערמאַן לעווינסקי

כשר — כשר

טיף ערשיטערט און מיט וועהטאָג אין הארץ בעדויערן מיר דעם פערלוסט פון אונזער פריהצייטיג פערשטאָרבענעם פריינד

נ״ע

ישראל קוטנער

דער שווערגעטראָפענער פאַמיליע דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל.

נח וויינבערג

ראובן הערש קינרוס

יחיאל מאיר ראטענבערג

9043

א שטוב מיט א קוך

(מיט א באַלקאָן, זוניג) צו פערמיטען.

צו טרעפען אין די שעה׳ן פון 6 — 8 אין אָוועגד כלאדנא 18, 1-טער שטאָק.

אנאנסען אין „נייעם פאלקסבלאט" האבען דעם זיכערסטען ערפאלג.

יודען! אונטערשטיצט דעם הילפס-פעראיין „משמרת החולים"

קויפט היינט די אפציכנונגען! ■ ■ ■

מוראדיגע קאטאסטראפע אין דייטשלאנד

200 טויטע און פערוואונדעטע האט מען שוין אפגעציילט

בערלין, 21. (ספּ. טעל.) אין קוילען־גרובען „אַננא" אין אלסדארף נעבען אקוויזגראַן, איז היינט פאָרגעקומען אַ שרעקליכע קאַטאַסטראָפע.

7 אַ זייגער אינדערפריה איז די גאנצע אומגעגענד אויפגעציטערט געוואָרען דורך אַ שרעקליכען אויפרייס און באַלד דערויף האָט אָנגעהויבען צו ברענען די שאכט „ווילהעלם" אַלע בנינים פון דעם גרובען זענען פערניכטעט געוואָרען, 2 הייזער אויף וועלכע ס'האָבען זיך געפינען אַרבייטער זענען אַראָפּגעפאַלען אין תהום.

די אונטערערדישע אויפרייסען האָבען נישט אויפגעהערט און האָבען געמאַכט דעם איינדרוק פון אַ־ערד־ציטערניש.

לויט די ערשטע ידיעות האָט מען פון אונטער די חורבות ביז איצט אַרויסגענומען 22 טויטע און אנ'ערך 30 שווער און לייכט־פערוואונדעטע, לויט דער מיינונג פון דער בעפעלקערונג געפינען זיך אין די פערשיטע גרובענס עטליכע הונדערט בערג־אַרבייטער. ווייטערדיגע ידיעות טיילען מיט וועגען דעם, אַז ביז איצט האָט מען אָנגעציילט ביז 200 טויטע און פערוואונדעטע.

אלסדאָרף, 21. (טו) לויט אַ בעקאַנטמאַכונג פון דער פערוואַלטונג פון בערג־אַרבייטער־פעראיין זענען ביז האַלב איינס מיטאג אויסגעגראבען געוואָרען 70 טויטע און 60 פערוואונדעטע מיט די איבעריגע פערשיטע פערשטענדיגט מען זיך טעלעפאָניש. די רעטונגס־אַקציע איז אין פולען גאַנג.

נעבען דער שאַכט שפּילען זיך אָפּ שרעקליכע סצענעס, הונדערטער פרויען פון פערשיטע אַרבייטער ספּאַזמירען און חלשען, ערוואַרטענדיג ידיעות פון זייערע מענער און זיהן.

אכען, 21. (טו) לויט אפיציעלע ידיעות איז די צאָהל טויטע פון דער קאַטאַסטראָפע געשטיגען אויף 40. אין דער שאַכט האָבען זיך, בעת דער קאַטאַסטראָפע געפינען 660 אַרבייטער, די צאָהל אומגעקומענע איז נאָך נישט פעסטגעשטעלט.

אכען, 21. (טו) ביז 8 אַ זייגער אווענד האָט מען פון דער שאַכט אַרויסגענומען 60 טויטע, 150 אַרבייטער געפינען זיך נאָך אין דער שאַכט, צווישען זיי זענען זיכער נאָך פערהאַן פיל טויטע, אין שפּיטאָל געפינען זיך ביז איצט 75 פערוואונדעטע.

קאמוניסטישער פּארשלאג וועגן אפשטעלן די צאהלונגען

אפגעווארפען געווארען דורכ'ן רייכסטאג

בערלין, 21 (טו) דער קאָמוניסטישער פאָרשלאַג וועגען פאַלדיגע איינשטעלען פון די יאנג־צאָהלונגען איז אָפּגעוואָרפען געוואָרען מיט 265 שטימען געגען 147. געגען פאָרשלאַג האָט אויסער די רעגירונגס־פאַרטייען אויך געשטימט די דייטשע פאָלקס־פאַרטיי.

די שטאלהעלמער דראהען

אלע מיטלען זענען כשר

בערלין, 21 (טו) בעת אַ מאַניפעסטאַציע פון שטאלהעלם און פלענסבורג, האָט דער אָנפיהרער זעלצטע בעטאָנט, אַז זיין דראָהונג „וועה צו אייך, אויב איהר וועט נישט געבען דעם נאַציאָנאַל־געשטימטען טייל פון דייטשען פאָלק די רעכט, וועלכע ער פערלאַנגט" בעציהט זיך נישט נאָר אויף דייטשלאַנד, נאָר אויך אויף פוילען און גאַנץ אויסלאַנד.

דער ציל פון שטאלהעלם איז צו דערגרייכען די אינערליכע און אויסערליכע פרייהייט און יעדער מיטעל וואָס פיהרט צו דעם ראוינש ציל איז כשר.

פּרייסישער לאנדטאג

ווערט נישט פונאנדערגעלאזט

בערלין, 21 (טו) דער פּרייסישער לאַנדטאַג האָט אָפּגעוואָרפען דעם פאָרשלאַג פון דער ווירטשאַפטס־פאַרטיי וועגען באַלדיגער אויפלעזונג פון לאַנדטאַג מיט 240 שטימען געגען 189.

פארשלאג וועגן רעווידירען

אריינגעטראגען אין דייטשען פארלאמענט

בערלין, 21 (וו) „וואָלף־בּיוראָ" טיילט מיט, אַז היינט איז זיך צונויפגעקומען די רייכסטאַג־קאָמיסיע פאַר אויסערן־ענינים אויף דער ערשטער זיצונג, די קאָמיסיע וועט זיך בעשעפטיגען מיטן בעריכט וועגען דער קאָנפערענץ פון דער פעלקער־ליגע און מיטן פאָרשלאַג וועגען דער רעוויזיע פון יאָנג־פּלאַן.

ציהרונג און טייערע חפצים

געפונען אונטער די חורבות פון „ר 101"

לאָנדאָן, 21 (ספּ. טעל.) ביי די אַרבייטען פון אַרדנונג ברענגען די חורבות פון דער לופט־שיף „ר. 101" אין פראַנקרייך האָט מען געפונען פיל ציהרונג און פערשידענע ווערט־זאַכען וועלכע האָבען געהערט צו די אומגעקומענע קרבנות אַלע זאַכען זענען אָפּגעשיקט געוואָרען צום לופט־פליה - מיניסטעריום קיין לאָנדאָן.

נייע ענטוואפנונגס־קאנפערענץ

צווישן אמעריקא, יאפאן און ענגלאנד

ניו־יאָרק, 21 (טו) בקרוב וועט פּאַסירען אַ קאָנפערענץ צווישען אַמעריקאַנישען פּרעזידענט הובער, דעם ענגלישען פּרעמיער מאַקדאָנאַלד און דעם יאַפּאַנישען פּרעמיער האַמאַגוטשי וועגען ווייטערדיגע ענטוואָפנונג אויפ'ן ים.

נייער באמבען־אטענטאט אין מזרח־גאליציען

לעמבערג, 21 (ספּ. טעל.) היינטיגע נאַכט אין ווידער אַ סך פּעהרט געוואָרען אַ באָמבע־אַטענטאַט, אין דער גמינע וויעזשבניק האָט אַן אומבעקאַנטער געוואָרפען אַ באָמבע אין דער דיכטונג פון גמינע־נאַטשאַלניק דראַנעק, די פּאָליציי פיהרט אַן ענערגישע אויספאָרשונג.

באנדיטען־אנפאל אויף א פאליציאנט

לעמבערג, 21. (ספּ. טעל.) 2 באַנדיטען זענען בעפאַלען אין מעדעניץ דעם פּאָליציאַנט טרעמבערצקי און איהם דורך רעוואָלווער־שאָסען שווער פערוואונדעט. די באַנדיטען זענען פערהאַלטען געוואָרען, זיי זענען: יעזשי אילעטשקא און וולאַדזשימיעזש זשידעק.

דערשאסען זיין פרוי, זוהן און בעגאנגען זעלבסטמארד

נירענבערג, 21. (טו) דער אָנגעזעהענער 46־יעהריגער סוחר שטאופער האָט היינט דערשאָסען זיין 32־יעהריגע פרוי, זיין 8־יאָהריגע יונגעלע און דאן זיך אליין, די סיבה פון דער שרעקליכער טאַט זענען שלעכטע געשעפטען.

פארטשריט פון דער רעוואלוציע אין בראזיליען

לאָנדאָן, 21. (טו) דער גרויסער שטאַט אין בראַזיליען מאטא גראסא האָט זיך אָנגעשלאָסען אין די רעוואָלוציאָנערען, אַלע מיליטער־אַפּטיילונגען וואָס זענען געשיקט געוואָרען דורך דער רעגירונג זענען איבערגעגאַנגען אויף דער זייט פון די רעוואָלוציאָנערען.

געפאלען טויט

בעת א באקס־מעטש

ניו־יאָרק, 21 (טו) דאָ איז פאָרגעקומען אַ גרויסער באָקס־מעטש צווישען דער דייטשער אַמאַטאָר־באָקסער קאַרל באַלרוס און דעם אַמעריקאַנישען פּראָפעס־יאָנעלען באָקסער, בין דער דריטער רונדע איז דער קאַמף געווען נישט ענטשיידען. אין דער דריטער רונדע האָט באַלרוס בעקומען אַ קלאַפּ, פון וועלכען ער איז געפאַלען טויט אויפ'ן אָרט.

שווערע טראמוויי־קאטאסטראפע אין ציריך

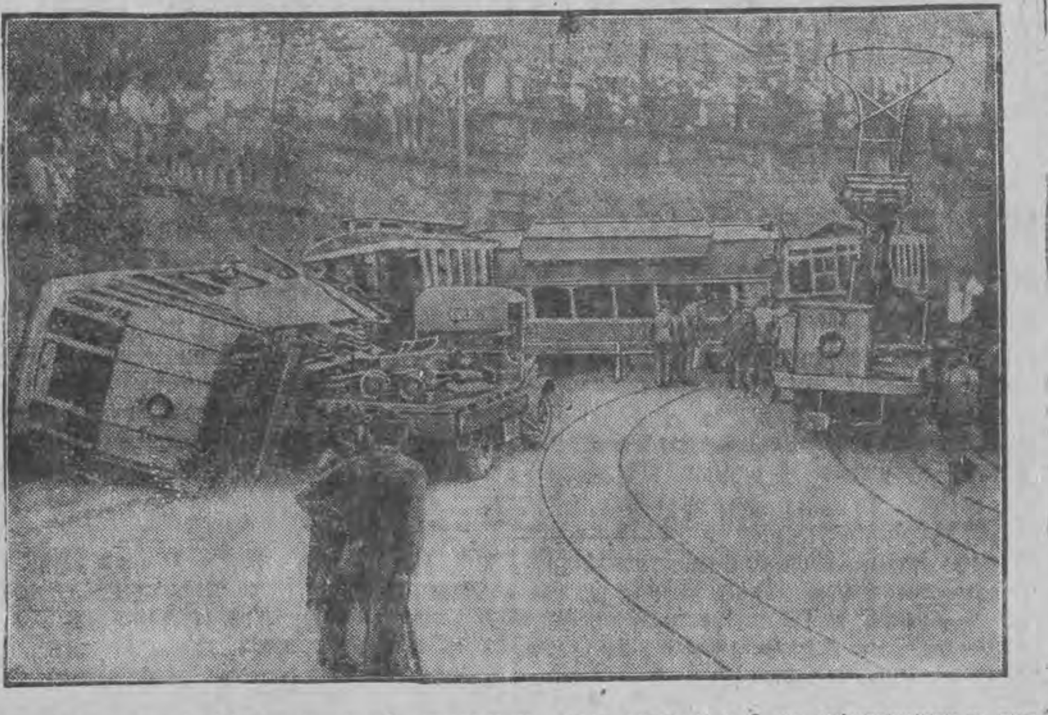

בעת אַ צוזאַמענשטויס פון 3 טראַמווייען זענען אומגעקומען 2 מענשען און 10 שווער פערוואונדעט.

שניי־שטורם אין ניו־יארק

שטעלט אפ די גאנצע בעוועגונג

ניו־יאָרק, 21 (ספּ. טעל.) היינט האָט געבושעוועט אַ געוואַלדיגער שניי־שטורם איבער דער מערב־דרום טייל פון שטאַט ניו־יאָרק, דער שטורם האָט אָפּגעשטעלט די גאַנצע בעוועגונג, איבער 1000 אויטאָס זענען געבליבען שטעקען אין וועג. דער שניי האָט בעדעקט די שאָסיען אויף אַ הויך פון 4 פוס.

אויפרייס אין אמוניציע־פאבריק

1 דערהרג'עטער און 7 פערוואונדעטע

בראַשיסלאַוו, 21 (ספּ. טעל.) אין דער היגער אַמוניציע־פאַבריק איז פאָרגעקומען אַן אויפרייס, צוליב וועלכען 1 פרוי איז דערהרג'עט געוואָרען און 7 זענען שווער פערוואונדעט.

זעלבסטמארד פון א 48־יעהריגען יוד

א טאטע פון 6 קינדער אויף דער תליה

די יעזואיצקע גאס אין לובלין איז אויפגערודערט געוואָרען פון אַ זעלבסטמאָרד, וואָס עס איז בעגאַנגען אַנ'עלטערער יודישער סטאָלער, פסח ווייצענפעלד, 48 יאָהר אַלט, יעזואיצקע גאַס.

ווייצענפעלד פון פאַך אַ סטאָלער און אַ אייגענס־מער פון אַ הויז, האָט דאָך געליטען נויט, נישט בלויז דערפאַר, וואָס זיין ווארשטאַט איז שוין לאַנג געשלאָסען נאָר אויך דערפאַר וואָס זיין פרוי ליידט אויף אַ ערנסטע קרענק און אין שטוב ביי איהם זענען פערהאַן 9 קינדער. די שלעכטע לאַגע האָט דעם יוד אַריינגעטריבען אין אַ שטאַרקע פערצווייפלונג און שוין אַ קנאַפּ יאָהר צייט ווי ווייצענפעלד איז אַריינגעפאַלען אין אַ שטאַרקע מרה שחורה און גרויס פערצווייפלונג. נישט איינמאָל האָט ווייצענפעלד געבערענגט צום אויסדרוק ווערטער וועלכע האָבען געלאָזט פערשטעהען, אַז דער יוד טראַגט זיך אַרום מיט שרעקליכע געדאַנקען און די קינדער האָבען איהם דעריבער נעהיטען.

שבתצונאַכטס האָט ווייצענפעלד זיך געלייגט שלאָפען ווי געוועהנליך, די קינדער האָבען אָבער בעמערקט, אַז זייער פאָטער איז אויסערגעוועהנליך דענערווירט, דער פאָטער איז איינגעשלאָפען און די קינדער אויך. נעכטען אַרום 7 פריה איז ווייצענפעלד אַרויס פון זיין וואוינונג אויפ'ן ערשטען שטאָק אַראָב אין הויף, וואו עס געפינט זיך דער וואַרשטאַט. די קינדער האָבען אַפילו בעמערקט, אַז דער פאָטער זייערער האָט אָנגעטון נאָר די הויזען און איז באָרוויס, זיי האָבען אָבער געמיינט, אַז דאָס געהט ער אַראָב אין וואַרשטאַט עפּעס טוען, באַלד אָבער זענען זיי געוואָרען אונרוהיג און אַראָב אויפזוכען דעם פאָטער. אַריינקומענדיג אין וואַרשטאַט האָבען זיי דערזעהען אַ שוידערליך בילד. צום האַק אין סופיט איז געווען צוגעבינדען אַ שטריק, אויף וועלכען זייער פאָטער איז געהאַנגען, האַנגענדיג אונטער די פיס אַ אומגעוואָרפען בענקעל, נאָס הקצר. זעלבסטמערדער האָט מסתמא אומגעוואָרפען נאָכדעם ווי ער האָט פערלייגט די פעטליע אויפ'ן האַלז.

די קינדער האָבען געמאַכט אַ שרעקליכען אַלאַרם שכנים זענען זיך תיכף צונויפגעלאָפען, מען האָט דעם זעלבסטמערדער אַראָבגעריסען פון דער תליה איבערשניידענדיג דעם שטריק. דער קערפּער זיינער איז נאָך געווען וואַרעם און מען האָט געמיינט, אַז מען וועט נאָך בעווייזען איהם אָבצוראַטעווען, מען האָט אויך אַרויסגערופען דעם דאָקטאָר זייפען וועלכער וואוינט אין שכנות אויף יעזואיצקא גאַס. עס איז אָבער שוין געווען צו שפּעט. דער דאָקטאָר האָט פעסטגעשטעלט, אַז דער קערפּער איז שוין טויט. ווען מען וואָלט דאָס געווען בעמערקט מיט עטליכע מינוט פריהער וואָלט נאָך מעגליך געווען אָבצוראַטעווען.

פאַר'ן אַראָבנעהמען אויפ'ן הויף איז ער צוגעגאַנגען צו זיין קראַנקע פרוי און איהר אָנגעוואונשען זי זאָל האָבען אין זכות פון די 9 קינדער אַ רפואה שלימה.

דער זעלבסטמאָרד האָט אויף אַלע אַרומיגע שכנים געמאַכט אַ אונגעהויערען איינדרוק, דער זעלבסטמערדער האָט געשמט פאַר אַ רוהיגען, קלוגען און געמיטליכען מענש.

יוד. אַרטיסטען־פאַריין אין פוילען
דירעקטאָריאַט
פון די פאַראַיינ.־טעאַטערן
בעפולם. דיר.: שמאָקפערער
ליטער: א. בעזמאַן

לאדז. יוד. קאמער־טעאטער
בייער אין ווייסע זאַל
„מאַנטייפעל זאַכאדני 43"
„ארדט"
קינסטל. לייטער:
משה בראדערזאָן.

היינט, מיטוואָך — 1 פאָרשטעלונג
9.15 אין אָווענד.

גוט מארגען, קאזע!...
אין 2 טיילען, 12 בילדער.

אַנסאַמבל לויט'ן א. ב. פּרויען: זיסעל־גירל, לאָלא זילבערמאַן, שיינע מרים, מאַשע פעטער־מאַן, אסתר ראָזען, עלא שליפּקאָוויטש. מענער: שמואליק גאָלדשטיין, שמעון דזשיגאַן, מאָטעל קאָן יעקב ריינגאָס, ישראל שומאַכער, י. שיפער.

טעקסטען: מ. בּראָדערזאָן, משה נאַדיר, י. אַבערזשאַנעק מוזיק: ה. רובין, א. בייגעלמאַן און פאָלקס־מעלאָדיען! דעקאָר. און קאָסטיומען: י. ברוינער און ה. וויטנטרויב. מוזיק־לייטער—ה. רובין, רעזשי—דזשיגאַן, שומאַכער. בינע־אינספּעקטאָר—מ. קאָן, ליכט־עפעקטען—יעראָן.

מאָרגען דאָנערשט. 9.15 אָוו. 1 פאָרשטעלונג

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון 11 — 2 בייטאָג און פון 5 אָוו. שבת און יום־טובים א גאַנצען טאָג

דארפישע פראטעסטען
(מיט און אהנע פראטעסט)
ווערען שנעל און פינקטליך איינקאַסירט
דורך די איבעראַל בעקאַנטע ביטשריפט־ביוראָ
„POLPRAW"
נאַרוטאָוויטשאַ 1, טעל. 170-01
די אינקאַסאָ פון פּראָטעסטען ווערט ערלעדיגט מיט שנעלע פערבינדונג מיט אַ טעמאַכאַד.

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה,
אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך,
אז תשכן בטח ושענן כי הלך בתום
ילך בטח ומעקש דרכיו יודע
איבער דעם זאָלסט נאָר קומען אין ביוראָ
פון ד. מאַנעלאַ
וואָס איז איבערגעטראָגען געוואָרען פון צווייטען הויף אויפ'ן ערשטען הויף
פיעטריקאָווער 17, לינקע אָפיציינע פּאַרטער, טעל. 124-95
וואו ס'ווערט ווייטער ערלעדיגט פינקטליך און געוויסענהאַפט געשריבען אַ־לערליי בּיטעס: ציווילנע, קאַרנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אַדוואָלאַציעס, קלויזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות אין אויסלאַנד ראַזיעמסטשע, ווי אויך איבער־זעצונגען אין אַלע שפּראַכען.
בעמ.: קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס ווע־רען ביי מיר ערלעדיגט במשך פון 24 שעה
מיט אַכטונג ד. מאַנעלאַ,
פיעטריקאָווער 17, 1־טער הויף

Dr. L. Szyffman
3 זשעלאַנאַ 3, טעל. 106-72
צוריקגעקעהרט.

Dr. med. D. RABINOWICZ
ספּעצ. פאַר האַלז־ נאָז־ און אויערן־קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
זשעלאַנאַ 3.

לאָדז, 22 אָקטאָבער 1930

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז, 22 אָקטאָבער 1930

כוואַליע פון אַנטיסעמיטיזם און רעאַקציע

ציהט דורך איבער דער גאַנצער וועלט

פראָפ. ש. דובנאָוו וועגען דער איצטיגער לאַגע פון יודענטום

פראָפ. שמעון דובנאָוו האָט אויפגענומען דעם פערטרעטער פון „פערבאַנד פון די מזרח־יודען" אין דייטשלאַנד ד"ר א. ראָזענפעלד און האָט גע־האַט מיט איהם אַ לענגערען געשפרעך וועגען דער לאַגע פון די יודען אין פערשידענע לענדער און וועגען די שעפערישע און צושטערענדע פראָצעסען אין יודישען לעבען. אויף דער פראַגע וועגען דער קינפטיגער ענטוויקלונג פון די יודען האָט פראָפ. דובנאָוו געענטפערט:

ס'איז שווער צו זאָגען נביאות, איין זאַך אָבער קאָן מען פאָראויסזעהען, איבער דער גאַנצער וועלט געהט פאָריבער אַ כוואַליע פון אַנטיסעמיטיזם און רעאַקציע. אויב דער פאַשיזם וועט גובר זיין די דעמאָקראַטיע, וועט די לאַגע פון די יודען נאָך ער־גער ווערען. אַ חוץ אין איטאַליען, זענען די פאַ־שיסטען אין דער גאַנצער וועלט אַנטיסעמיטען.

וואָס אַנבעלאַנגט די בויענדע טענדענצען אין יודישען לעבען — האָט דובנאָוו ערקלערט — לאָזט זיך נאָך יאָהרען פון קריגס־פערניכטונג בעמערקען אַ שטאַרקע שטרעבונג צו אויפבויען. דער יודישער קאַמף פאַר דער עקזיסטענץ שטיצט זיך אויף בריי־טערע יסודות אין צוזאַמענהאַנג מיט דער בעוועגונג פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען, אין פוילען, רו־מעניען און ליטע רעדט מען שוין איצט נישט בלויז וועגען גלייכבערעכטיגונג, נאָר אויך וועגען נאַ־ציאָנאַלע רעכט. אין לעטלאַנד און עסטלאַנד זענען די יודישע רעכט שוין דערגרייכט. אין ליטע איז די יודישע אויטאָנאָמיע צושטערט געוואָרען נאָך דעם זיג פון דער רעאַקציע. אין פוילען איז דער פּאָליטי־שער און עקאָנאָמישער קאַמף אַזוי שווער, אַז די, פערווירקליכונג פון די מינדערהייטען־רעכט איז נאָך אַ מוזיק פון דער ווייטער צוקונפט. ענהליך שטעלט זיך פאָר די לאַגע אין רומעניען. אין רוס־לאַנד איז די לאַגע פון די יודען אַ פערצווייפעלטע. דער סטאַליניזם, וועלכער הערשט איצט אין רוס־לאַנד בעדייט אַ פערמאַנענטען טעראָר. די יודישע קאָלאָניזאַציע האָט געבראַכט געוויסע נוצען, זי ענטוויקעלט זיך אָבער שוואַך. פון דער גאַנצער יו־דישער בעפעלקערונג אין סאָוויעטען־פערבאַנד וואָס צעהלט 2.600.000 פערזאָן, איז העכער אַ דריי־טעל דעקלאַסירט.

מיין טעאָריע וועגען דער שעפערישער קראַפט פון גלות־יודענטום — האָט ערקלערט פראָפ. דוב־נאָוו — איז צוגעפּאַסט צו דער צייט פון דעמאָקראַ־טישער פרייהייט. די טעאָריע פון יודישער אויטאָ־נאָמיע און פרייער ענטוויקלונג קאָן נאָר דאָרט אָנ־געווענדט ווערען, וואו עס פערפליכטעט אַנ'אמת דעמאָקראַטישע קאָנסטיטוציע, און די יודישע מאַסען האַלטען זיך פאַר אַ נאַציאָנאַלע מינדערהייט.

איבערגעהענדיג צו די דעסטרוקטיווע (צושטע־רענדע) טענדענצען אין יודישען לעבען, האָט פראָפ. דובנאָוו אָנגעוויזען, אַז אויף דעם געביט אַרבייטען די זעלבע פאַקטאָרען וואָס פאַר דעם קריג. וואָס אַנבעלאַנגט די יודישע וויסענשאַפט, לאָזט זיך אויף מערב בעמערקען אַ געוויסער פאַלען פון דער קוואַליטעט. מ'דאַרף האָפען, אַז נאָך דער פעראייניגונג פון די וויסענשאַפטליכע כוחות פון מזרח און מערב וועט די יודישע וויסענשאַפט ווי־דער אויפבליהען.

צום סוף האָט פראָפ. דובנאָוו געגנוי אַרומגע־רעדט די וויכטיגע ראָלע פון די מזרח־יודען אַלס נאַציאָנאַלען פאַקטאָר פאַר די יודען פון מערב־איי־ראָפּע. נאָך די לעצטע פּאַרלאַמענט וואַהלען אין דייטש־לאַנד — האָט צום סוף ערקלערט פראָפ. דובנאָוו — האָט דער זעלבסטבעוואוסטזיין פון אַלע שיכטען פון נאַציאָנאַלען יודענטום שטאַרק געשטיגען.

נישט פערניכטען

קיין עקזיסטענצען

אין אַנ'אַרטיקעל „אונזער שווערע ווירט־שאַפטליכע לאַגע", וועלכע איז אַ פאָרטזעצונג פון דורך אונז ציטירטען אַרטיקעל „און איצט — צום עצם ענין" שרייבט ד"ר י. טהאָן:

איך וועל ווייטער ענטפערען אויף דער הויפט פראַגע: צי וואָס וועלען שטרעבען די פאָרשטעהער פון יודענטום אין סיים?

איך האָב אָנגעוויזען אין פאַריגען אַרטיקעל „און איצט — צום עצם ענין" וואָסער תהום עס ליגט צווישען דער פערפליכטענדער קאָנסטיטוציע און איהרע אויספיהרונג לגבי דער יודישער בעפעלקערונג אויף'ן גאַנצען געביט פון רעכט, צי בירגערליכע, צי נאַציאָנאַלע, איז בוכשטעבליך נישט פערהאַן קיין פונקט, וואו מ'זאָל זיך קענען אָפשטעלען אָטעמען און פעסטשטעלען: אָט דאָ געניסען מיר אַלע פון די רעכט, וועלכע די קאָנסטיטוציע גאַראַנטירט אונז, אָט דאָ האַלט די מלוכה איהרע פייערליכע און בולט אויסגעדרוקטע פערפליכטונגען. איך זאָג די מלוכה, ווייל איך קען נישט רעדען וועגען דער אָדער יענער רעגירונג, כל־זמן פאַקטיש האָט קיין שום רעגירונג — בוכשטעבליך קיין שום — נישט ערפילט לגבי אונז איהר קאָנסטיטוציאָנעלע פליכטען.

ס'איז קלאָר אַז גראַד צו דער איצטיגער רעגי־רונג קענען מיר האָבען גרעסערע פרעטענזיעס אויף וויפיל דאָס איז אַ שטאַרקע רעגירונג און האָט נישט מורא צו נעהמען אויף זיך זעהר גרויסע לאַסטען.

אָט איז אַ קליינער ביישפיל: דער זונטאָג־רוה, דוכט זיך, אַז ס'איז שוין נישטאָ קיין מענש, וועלכער זאָל נישט איינזעהן, אַז דער צוואַנגס־זונ־טאָג־רוה אין האַנדעל און האַנדווערק איז איינער פון די פאַקטאָרען, וועלכע פיהרען צו דער פעראָרי־מונג פון די ברייטע יודישע מאַסען. ביי דער גרוי־סער און קאָנסעקווענטער רעליגיעזקייט פון די יו־דישע מאַסען אין פוילען, ביי זייער איינגעבוירע־נעם קאָנסערוואַטיזם לגבי די לעבענס־פאָרמען, וועלען די יודען אין פוילען קיינמאָל נישט זיין גע־צוואונגען צו פערציכטען איינע פון די שעהנסטע טראַ־דיציעס וועלכע זיי האָבען אין פייערען דעם שבת. זיי וועלען נישט פערניכטען די דאָזיגע טראַדיציע אפילו אונטער דער דראָהונג פון אונגעהויערע פאַר־פאָלגען, וועלכע דאָס דאָזיגע פייערן האָט פאַר זיי עקאָנאָמיש אין לעבען. און דאָס מוז אַרויס רופען בעוואונדערונג און ליוב, נאָר וועגען הנחה, זאָל מען כאָטש אַ געוויסע צאָהל שעה'ן זיין בעפרייט אין האַנדעל אום זונטאָג.

מען געדוכט וואָלט זיך, אַז די רעגירונג וועט ענדליך נעהמען די שרעקליכע ריזיקאָ אויף די ברייטע פלייצעס און וועט אַרויסגעבען אויף וויפיל זי קען דאָס טון דורך אַ דעקרעט פון פרע־זידענט, אַ מעהר ליבעראַלע נאָוועלע צו אונזער געזעץ וועגען זונטאָג־רוה, און ס'איז שוין געוועזען אַ סאַג, אַז די רעגירונג האָט זיך צום דאָזיגען „[illegible]סטען" שריט ענדליך דעצידירט. אָבער אין דער צעצטער מינוט איז ווידער, ווי שטענדיג, גע־קומען אַנ'ענטוישונג.

ס'איז קלאָהר די פראַגע פון זונטאָג־רוה איז נאָר איין פרט. אַנ'אונגעהמער, העכסט־כאַראַקטע־ריסטישער אָבער דאָך אַ פרט, ערגער איז, מיט דער גאַנצער ווירטשאַפטליכער לאַגע.

ס'איז אַ קלאָהרע זאַך, אַז פוילען אַלס ווירט־שאַפטליך שוואַכער אָרגאַניזם פיהלט מעהר די אַל־געמיינע ווירטשאַפטליכע דעפּרעסיע, און פונקט אַזוי איז קלאָהר, אַז אין פוילען גופא פיהלט דעם קרי־זיס צום שטאַרקסטען יענער טייל פון דער געזעל־שאַפט, וועמענס ווירטשאַפטליכע וואָרצלען, זענען צום שוואַכסטען.

די פעראָרימונג פון די ברייטע יודישע מאַסען געהט פאָראויס אויף אַ דערשרעקענדען אופן. גע־דוכט וואָלט זיך, אָבער אַז די רעגירענדע פאַקטאָרען וועלען דאָך נישט פערמאַכען די אויגען אויף דעם דאָזיגען שרעקליכען פראָצעס. נישט אויס ליבע צו אונז, נאָר צוליב דער עלעמענטאַר'ער פליכט פון דער רעגירונג צו זאָרגען פאַר דער גאַנצקייט פון דער מלוכה. געפינט זיך דאָך נישט די יודישע גאַס" אין פוילען אויף אַנ'אָפגעשלאָסענעם אינזעל, אָרימ־קייט שטעקט אָן. ס'וואָלט זיך אַלץ געדוכט, אַז די רעגירונג וועט עפּעס אויסטראַכטען, וועט עפּעס אונ־טערנעמען, כדי נישט צו דערלאָזען צו דער ענדגיל־טיגער קאַטאַסטראָפע. אָבער ניין, גאָרנישט ווערט געטון. פונקט ווי מ'וואָלט געזאָגט: זאָל דאָס שטיף־קינד צוואַרטען.

פאַקטיש איז נאָך ערגער. דאָס שטיף־קינד מוז דערוויל טראָגען די שווערסטע לאַסט. דעם דירעקט־שטייער צאָהלט דאָך פערהעלטנישמעסיג דער [illegible]ען פעראָרימטער יודישער קרעמער. נישט ווייל ער האָט אַמייסטען, נאָר דערפאַר, ווייל איהם איז צום לייכסטען אָנצוגרייפען. די סי־טואַציע איז פאַקטיש כמעט אַ האָפנונגסלאָזע, נאָך דערפאַר, ווייל די הילף פון אונזערע אַמערי־קאַנער ברידער ווערט אַלץ קאַרגער, צי דאַרף נישט די רעגירונג, צי קאָן זי נישט העלפען? אָהן ספק — יאָ. שוין יאָהרען לאַנג ווי מיר פאָדערען אַ גע־זונדע איבערשיכטונג פון אונזערע מאַסען. קודם כל דאַרפען מיר איינס פון די פרימיטיווסטע רעכט, וועלכע מ'זאָגט דאָך קיינעם נישט אָפ — דאָס רעכט אויף אַרבייט! מיר שרייען גיט די יודען אַרבייט! אָבער קיינער הערט נישט. נישט די רעגירונג, נישט די זעלבסטפערוואַלטונג, נישט די גרויסע און שווע־רע אינדוסטרי.

און אַזוי מוז מען קעמפען אויף רעכטס און לינקס, רופען, פערטיידיגען, פאָדערען.

דייטשלאַנד וועט אָפּשטעלען די צאָלונגען

אַזוי ערקלערט ד"ר שאַכט אין אַמעריקע

לאָנדאָן, 21. (אטע) „הערעלד טריבון" מעל־דעט פון וואַשינגטאָן, אַז דער דייטשער שליח ד"ר שאַכט האָט בעת זיין אויפענטהאַלט אין ווייסען־הויז געזאָגט אָפען ערקלערען דעם פרעזידענט הובער און דעם פינאַנץ־מיניסטער מעלאָן, אַז דייטשלאַנד וועט געצוואונגען זיין אָפצושטעלען די רעפּאַראַציע־צאָהלונגען, דער דאָזיגער פאַקט וועט פערשטעהט זיך ברענגען דערצו, אַז די אייראָפּעאישע מלוכות זאָלען מוזען אָפשטעלען די צאָהלונגען פון זייערע חובות אין אַמעריקע.

די צייטונג גיט צו, אַז ד"ר שאַכט האָט נישט געזאָגט אין נאָמען פון דער דייטשער רעגירונג דאָך האַלט מען, אַז ד"ר שאַכטס ווערטער זענען נישט ווייט פון אמת, וואָס פאַרא שטעלונג סיוועט אָננעהמען אַמעריקע איז נישט בעקאַנט. ([illegible])

בעפאַלען דעם דירעקטאָר פון דער קאַלישער קראַנקען-קאַסע

קאַליש, 21. (טעלעפאָניש) אויפ'ן דירעקטאָר פון דער קראַנקען־קאַסע ד"ר דרעשער, וועלכער איז אַרויס פון בנין פון דער קראַנקען־קאַסע איז אָנ־געפאַלען אַ פערשוין און איהם שטאַרק [illegible]געגן מיט אַ שטעקען אין קאָפּ, דער אָנפאַלער איז אַרעס־טירט געוואָרען, ער הייסט טאָמאַש קרושקאָווסקי. די סיבה פון אָנפאַל איז נישט בעקאַנט.

געשטאָרבען דער פוילישער שריפטשטעלער

וולאַדזשימיערזש פּעזשינסקי

וואַרשאַ, 21. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָר־רעספאָנדענט) היינט 3 אַ זייגער ביינאַכט איז גע־שטאָרבען דער בעקאַנטער פוילישער דראַמאַטורג און דיכטער וולאַדזשימיעזש פּעזשינסקי אין עלטער פון 52 יאָהר. פּעזשינסקי איז אינגאַנצען קראַנק געוועזען 3 טעג אויף אַ בייזוויליגע אַנגינע.

ראַבינדראַנאַט-טאַגאָרע שווער קראַנק

ער האָט בעקומען אַ האַרץ-אָנפאַל

ניו־יאָרק, 21 (אַמעריקאַ) ראַבינדראַנאַט־טאַגאָרע האָט בעקומען אַ האַרץ־שלאַג און איז שווער קראַנק, ס'איז צווייפעלהאַפט אויב זיין מאַגש אַסיהם אַ בערצופהרען קיין אינדיען וועט קענען ערפילט ווערען, ווייל זיין צושטאַנד איז זעהר אַ שווערער, טאַגאָרע איז געקומען האַלטען פאָרלעזונ־גען אין די אַמעריקאַנישע אוניווערזיטעטן.

200 טויזענד דאָלאַר פאַר דעם קראַקאָווער אוניווערזיטעט

פערשרייבט פאַר זיין טויט אַנ'אַמעריקאַנער קוכאַר

דעטראָיט, 21. (ספ. טעל.) פאַריגען פריי־טאָג איז דאָ געשטאָרבען אַ קוכאַר מיט'ן נאָמען לודוויק געדימין. דער קוכאַר האָט איבערגעלאָזען אַ טעסטאַמענט, וועלכער איז היינט געעפענט גע־וואָרען. געדימין האָט אָפגעשריבען זיין גאַנץ פער־מעגען, וועלכעס בעטרעפט 200 טויזענד דאָלאַר פאַר'ן קראַקאָווער אוניווערזיטעט. געדימין איז גע־ווען קאָך־מייסטער אין פערלויף פון 25 יאָהר אין איינעם פון די היגע קלובען.

הערריאָ העצט ווייטער געגען פוילען

פּאַריז, 21. (ספ. טעל.) דער אַרויסגעבער פון „וויקטואַר" הערריאָ האָט ווייטער פערעפענטליכט אַ רייהע אַרטיקלען וועגען דייטשלאַנד. הערריאָ האַלט, אַז פראַנקרייך איז בכלל מיליטעריש נישט בעדראָהט דורך דייטשלאַנד, די געפאַהר דראָהט פוילען, פראַנק־רייך קען אָבער גאָרנישט טון, כדי צו שיצען פוילען פון דער דאָזיגער געפאַהר.

פראַנקרייך, שרייבט הערריאָ, מוז שטרעבען צו פריינדשאַפט מיט דייטשלאַנד, ווייל אַנדערש וועלען די פעהלערן פון ווערסאַלער טראַקטאַט זיך נוקם זיין אויף איהר אין דעם מאָמענט ווען דייטשלאַנד וועט צוריק אויפבויען זיין ווירטשאַפט־ליכע מאַכט.

דער ווערט פון אַ מענשליכן לעבן ביי אַנ'אַראַבישען עפענדי

שרעקליכע געשיכטע, וואָס כאַראַקטעריזירט די אכזריות פון אַראַבער לגבי זייערע אייגענע ברידער

מיר יודען, וועלכע זענען אַ דאַנק די פער־העלטנישען אין ארץ־ישראל געוואָרען נאָהענטע מחותנים מיט די אַראַבער, קענען כמעט נישט ווי גע־העריג דעם קולטורעלען און מענשליכען מצב פון אָט די שכנים אונזערע, עס ווייזט זיך אַרויס, אַז צווי־שען די אַראַבער קומען נאָך פאָר פאַטאַלע אכזריות פון וועלכע האָר און נעגעל שטעלען זיך קאַפויר.

וועגען אַזאַ געשיכטע דערציילט די סירישע צייטונג „ל'אָריענט":

דעם דירעקטאָר פון אַ פיליע פון דער סירישער באַנק האָט זיך אין אַ געוויסען טאָג פערגלוסט צו גיין אויף יאַגד אין די גרויסע וועלדער פון אַראַבי־שען גרויס־גרונד־בעזיצער קאַמעל־ביי־עלאַסאַד.

יאָגענדיג זיך נאָך האָזען, איז איהם געשעהן אַ גרויס אומגליק. שיסענדיג פונוייטענס האָט ער, אַנשטאָט צו טרעפען אַ האָז, געטראָפען אַנ'אַראַביש 10־יאָהריגע מיידעל, וועלכע איז געוואָרען שרעק־ליך פערוואונדעט. און נאָכדעם ווי זי האָט זיך אָפגע־מאַטערט עטליכע שעה, איז זי אין שווערע יסורים געשטאָרבען. שרעקליך ער[illegible]ט איז דער דירעק־טאָר געוואָרען פון דעם גרויסען אומגליק, זיין פאַנ־טאַזיע האָט געמאָלט די שווערע נקמה, וואָס די פאַ־מיליע פון דעם מיידעל וועט אין איהם נעהמען, און די שווערע בעשטראָפונג צו וועלכע דאָס גע־ריכט וועט איהם פעראורטיילען.

אין געוואַלדיגער פערצווייפלונג איז ער ווי מעג ליך־שנעלער געלאָפען אין הויז פון קאַמעל־ביי און מיט טרעהרען אין די אויגען דערציילט דאָס גרויסע אומגליק וואָס האָט איהם געטראָפען. דער בעל־הבית האָט זיך גאַנץ געלאַסען אויסגעהערט די רייד פון אויפגערעגטען דירעקטאָר. אַזוי, אַז ער האָט אַפילו קיין ציק נישט געטון מיט די אויגען, און נאָכדעם ווי דער דירעקטאָר האָט געענדיגט דערציי־לען זיין טרויעריג שלים־מזל, האָט דער בעל־הבית גערופען צו זיך אַ בעדינער און איהם געגעבען אַ בעפעהל, אַז ער זאָל איהם תיכף ומיד ברענגען אַ געלאָדענע ביקס.

דער דירעקטאָר הערענדיג דאָס, איז איהם בע־פאַלען אַ גרויסער פחד, ווייל ער איז געווען ביי זיך זיכער, אַז דאָס געהט דער בעל־הבית איהם דער־שיסען אַזוי ווי אַ הונד. דער בעל־הבית אָבער, ווי נאָר דער דינער האָט איהם אַריינגעבראַכט דעם ביקס, האָט ער זיך געלאַסען אויפגעהויבען פון זיין שטול און אָננעהמענדיג דעם דירעקטאָר ביי דער האַנד זענען זיי ביידע צוגעגאַנגען צו אַ פענסטער, וועלכער איז אַרויסגעגאַנגען אין אַ פעלד, וואו עס האָבען געאַרבייט אַ סך פויערים, דאַן האָט ער געפרעגט דעם דירעקטאָר: וואָס זעהט איהר אין דרויסען? דערויף האָט דער דירעקטאָר געענט־פערט: איך זעה אַ מענש, וואָס אַרבייט! ווי נאָר דער דירעקטאָר האָט אַרויסגעזאָגט די דאָזיגע ווער־טער, האָט דער בעל־הבית גוט אָנגעצילט די ביקס אויף דעם פויער און איהם גלייך דערשאָסען אויף טויט.

זעהענדיג ווי דער פויער פאַלט אַנידער, האָט זיך דער בעל־הבית גוטמוטיג אויסגעלאַכט און זיך געווענדעט צום דירעקטאָר מיט פאָלגענדע ווערטער:

— אָט אַזוי־פיל איז ביי אונז ווערט אַ מענש, אַ פולער מענש, היינט וויפיל־זשע קען זיין ווערט אַ צעהן־יאָהריג מיידעל? געהט אייך הי' דירעקטאָר רוהיג אַהיים און זייט נישט בעאומרוהיגט.

— אָט אַזאַ האַנדלונג — דערצעהלט „ל'אָריענט" און ווילדע אכזריות מצד די אַראַבישע עפענדיס. איז נישט קיין אויסנאַהם, נאָר פון די מעשים בכל יום, געגען וועלכע די פראַנצויזישע מאַנדאַט־מאַכט פיהרט אַנ'אויסערגעוועהנליכען קאַמף, די סירישע גע־ריכטען זענען איבערפולט מיט פראָצעסען געגען עפענדיס וואָס בעגייען זיך ברוטאַל לגבי דער פויערים־בעפעלקערונג.

—=000=—

און דאָס וועט מען אויך ווייטער מוזען טון. אויב דער סיים וועט זיין אַ סיים און וועט נאָך האָבען עפּעס צו זאָגען אין פוילען, וועט מען דאַר־פען אָהן אויפהער שרייען: נישט פערניכטען קיין עקזיסטענצען! און ווייטער — אויפבויען די פער־ניכטעטע עקזיסטענצען!

נייער פאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזער לעבען

נייער פאָלקסבלאַט

מיטוואָך 22 ד' תשרי תרצ"א

אָקטאָבער

זון-אויפגאַנג 5.55

זון-אונטערגאַנג 5.49

באַנקראָט, אַרעסטען, פּראָלאָנגאַציעס

טעגליכע כראָניק פון האַנדעלס-געריכט

דעם 21 אָקטאָבער איז ערקלערט געוואָרען פאַר באַנקראָט די פירמע „ס. בערלינסקי און ז קאָמאַראָווסקי" (נאָווא צעגעלניאַנאַ 20) די באַנקראָטירטע האָבען אַרויסגעפיהרט די מאַשינען. סחורה און רויה מאַטעריאַלען און האָבען זיי ביז־האַלטען, אַליין זענען זיי אַוועקגעפאָהרען פון לאָדז.

דאָס געריכט האָט דעם באַנקראָט־טערמין פעסטגעשטעלט פון 1 נאָוועמבער 1929 און האָט בעשלאָסען די באַנקראָטירטע צו־ליב דער ביזוויליגקייט פון׳ם באַנקראָט צו אַרעסטירען.

* * *

אין אויגוסט האָט די פירמע „מיכאַל כינייז" (פיעטרקאָווער 58) זיך געווענדעט אין געריכט ווע־גען אַ פּראָלאָנגאַציע פון די צאָהלונגען, דעם 30 סעפּטעמבער האָט דאָס האַנדעלס־געריכט דעלע־גירט אַן עקספּערט כדי אָפּצושאַצען דאָס פערמעגען פון דער פירמע.

דער עקספּערט האָט אָפּגעגעבען אַ בעריכט, אַז דער אַקטיוו, וואָס איז אָפּגעגעבען אויף 270 טויזענד זל. דאַרף געשאַצט ווערען מיט 23 טוי־זענד זל. וויינינער, דאָס געריכט האָט דער פירמע ערטיילט אַ פּראָלאָנגאַציע פון די צאָהלונגען אויף דריי חדשים פון׳ם 21 אָקטאָבער.

צוויי יודישע קינדער אויף הפקר

אין מאַנטאָג׳דיגען נומער פון אונזער צייטונג האָבען מיר דערצעהלט וועגען דער טראַגעדיע פון אַ פרוי, וואָס איז פערלאָזט געוואָרען פון איהר מאַן און איז געבליבען אַהן מיטלען מיט איהרע 2 קינדער.

נישט האָבענדיג קיין מיטלען צום לעבען, האָט די פרוי פערשלאָסען די שטוב אויף זאַוואַדזקאַ 49, און איז אַוועק וואוהין איהרע אויגען האָבען זי גע־טראָגען, איבערלאָזענדיג די קינדער אויף דער גאַס בעראָט. די קינדער (אַ יונגעלע פון אַ יאָהר 8 און אַ מיידעלע פון אַ יאָהר 6 האָבען זיך דעם גאַנצען טאָג אַרומגעבלאָנקעט הונגעריגע, אַ שכן פון׳ם הויף אַ שוסטער האָט זיך ביינאַכט אויף זיי מרחם געווען און זיי גענומען עפּיס אָפּ־צועסען און זיי געלעגט שלאָפען.

אויף מאָרגען זענען זיי אַוועק צו זייער פאַטער יחיאל מושינסקי, וואָס איז בעשעפטיגט אין פּיאָר־פּעסאַרסקים פאַבריק בעטען אַז ער זאָל זיי נעמען צו זיך. אָבער דער פאַטער איז פערביטערט אויף זייער מוטער און איז זיך נוקם אין די קינדערלעך. האָט ער זיי געהייסען געהן פון וואַנען זיי זענען געקומען, די קינדער פערפרוירענע און הונגעריגע זענען געקומען נעכטען אין אַוונט אין אונזער רעדאַקציע זיך צו בעקלאָגען אויף זייער פאַטער. ביי פרעמדע מענשען וואָס זענען דערביי געשטאַנען האָט געריסען דאָס האַרץ פון די קינדערס געוויין. ווי קען עס אַ בערטראָגען אַ פאַטער?

וואָס זענען נעבעך די קליינינקע קינדער שול־דיג, אַז צווישען זייערע עלטערן איז נישטאָ קיין שלום בית?

אפשר וועט זיך אינ׳ם פאַטער ראָך דערוועקען דאָס פאַטער געפיל צו זיינע אייגענע אומגליקליכע קינדער?

אַלע קויפען היינט די אַבצייכנונגען

למובת דער הילפס-אינסטיטוציע

„משמרת החולים"

דערמאָרדעט איהר ברודער, פערטיידיגענדיג די מוטער

איז מרים לעווקאָוויטש פער׳משפט געוואָרען אויף 6 חדשים טורמע

דער ברודער אריה איז פריינגעשפּראָכען געוואָרען

אויף זגערזשער 15 האָט געוואוינט אין איין שטיבעל די אַלמנה לעווקאָוויטש מיט איהרע צוויי זיהן און טאָכטער. דאָס דאָזיגע שטיבעל איז צו־טיילט אויף צוויי טיילען, אין איין טייל וואוינט די פאַמיליע און אין צווייטען טייל איז איינגע־אָרדענט אַ פריזיער־אַנשטאַלט, וועלכער איז גע־פיהרט געוואָרען דורך דעם 26־יעהריגען שמואל. דאָס צוזאַמענלעבען אין דער פאַמיליע איז געווען אַ זעהר שלעכטע. די שולד דערפאַר האָט געטראָגען טאַקע דערזעלבער שמואל לעווקאָוויטש. זיין יונגע־רער ברודער דינט איצט אין מיליטער. שמואל איז געווען אַן אַוואַנטורניק און סקאַנדאַליסט, יעדען טאָג האָט ער אַרויסגערופען סקאַנדאַלען אין גאַס, האָט זיך געשלאָגען מיט פּאָליציאַנטען, געטשעפּעט מיט יעדען און דערצו האָט ער נישט פיינד געהאַט דעם ביטערען טראָפּען, בעזונדערע סקאַנדאַלען האָט שמואל געמאַכט אין שטוב. די סקאַנדאַלען זענען געווען אַזעלכע, אָפּטע, אַז נישט איינמאָל האָבען זיך די שכנים געמוזט אַריינמישען, כדי צו בערו־היגען שמואל׳ן, ער האָט געשלאָגען זיין ברודער, זיין שוועסטער און אפילו זיין אַלטע מאַמע, דאָס געלד וואָס ער פערדינט האָט ער פערטרונקען און אינדערהיים האָט מען געהונגערט, אַלע פּרובען צו ווירקען אויף שמואל׳ן אַז ער זאָל אַנדערש ווערען האָבען נישט געהאָלפען, נאָר להיפוך, שמואל האָט אַלץ מעהר סקאַנדאַלעוועט און געשלאָגען די שטו־ביגע מענשען.

אין אַפּריל ה.י. איז שמואל אַהיימגעקומען און געהאַט אין האַנד אַ ניי־געקויפט שפּרונג־פעדער־מעסער. ווען מ׳האָט איהם געפרעגט צו וואָס ער האַלט דאָס מעסער האָט ער געענטפערט אַז דאָס מעסער האָט ער געקויפט כדי אויסצוקוילען זיין גאַנצע משפחה.

שבת דעם 19־טען אַפּריל אין אָוונד איז שמואל געקומען אַהיים בגלופין און גלייך אָנגעהויבען צו מאַכען אַוואַנטורעס. אין דערהיים איז געווען זיין מוטער און זיין שוועסטער, די מוטער האָט איהם געבעטען אַז ער זאָל זיך בערוהיגען, ס׳האָט גאָר נישט געהאָלפען. אויך די שוועסטער האָט איהם געבעטען אַז ער זאָל זיי נישט אָנטוהן קיין חרפּות און זאָל נישט סקאַנדאַלעווען, שמואל האָט נישט אויפגעהערט און אין אַ געוויסען מאָמענט איז ער צוגעלאָפען צו דער מוטער און זי אָנגעהויבען צו שלאָגען, די שוועסטער האָט פערשטעלט די מוטער שמואל האָט נישט געזשאַלעוועט קיין קלעפּ דער שוועסטער ביז דאָס געשלעג האָט אויפגעהערט.

אין עטליכע מינוט אַרום איז שמואל ווידער אַריינגעפאַלען אין אַ שרעקליכען כעס, האָט אַרויס געכאַפּט דאָס גרויסע מעסער, וואָס ער האָט געקויפט מיט צוויי וואָכען צוריק און זיך געוואָרפען דער־מיט אויף דער מוטער, די מוטער האָט אָנגעהויבען צו שרייען.

דאַן איז צוגעלאָפען דאָס 19־יעהריגע מיידעל, האָט פון הינטען אַרויסגעכאַפּט פון דעם ווילדען ברודער דאָס מעסער, מיט׳ן גאַנצען כעס האָט זיך דאַן שמואל געוואָרפען אויף זיין שוועסטער.

דאָס מיידעל האָט זיך שוין דאַן נישט בעהערשט און דאָס מעסער, וואָס זי האָט געהאַלטען, אַריינגע־שטאָכען אין דער ברוסט פון איהר ברודער, וועל־כער איז געפאַלען אויף דר׳ערד בעגיסענדיג זיך מיט בלוט.

מרים לעווקאָוויטש האָט אַליין נישט וויסענדיג וואָס זי טוט אַזוי ווי זי איז געגאַנגען אַנגעטון מיט׳ן פערבלוטיגטען מעסער אין האַנד אַוועק אין דריטען קאָמיסאַריאַט וואו זי האָט געמעלדעט וועגען דעם וואָס עס איז פאָרגעקומען אין שטוב פון איהר משפחה.

עטליכע פּאָליציאַנטען זענען מיט איהר צוזאַמען אַוועק אויפ׳ן אָנגעוויזענעם אָרט און האָבען שוין דאָרט געטראָפען די פּאָגאָטאָוויע.

דער דאָקטאָר האָט פעסטגעשטעלט דעם טויט פון דעם דערשטאָכענעם.

די 19־יעהריגע ברודער־מערדערין איז אַרעס־טירט געוואָרען.

ווען די אויספאָרשונג איז פערענדיגט געוואָ־רען איז מרים לעווקאָוויטש בעפרייט געוואָרען אויף קויציע. ס׳זעהט אויס אַז די אויספאָרשונג האָט מילד אויפגעפאַסט די שולד פון דער ברודער־מער־דערין און האָט בעשטימט די קויציע אויף צוויי הונדערט זל.

נעכטען איז איהר פּראָצעס פאָרגעקומען איי־היגען קרייז־געריכט. בעת׳ן פּראָצעס איז פעסט־געשטעלט געוואָרען אַז שמואל לעווקאָוויטש איז אַ חוץ מיט׳ן מעסער אויך פערוואונדעט געוואָרען מיט אַ טעמפּע זאַך אין קאָפּ, מרים האָט ערקלערט, אַז דעם דאָזיגען קלאַפּ האָט שמואל בעקומען פון איהר יונגערען ברודער און אַז ערמאָרדעט דעם ברודער האָט זי אַליין. די מוטער און ברודער האָבען אָפּ־געגעבען דיזעלבע ערקלערונג. וואָס בעת דער אויס־פאָרשונג. די עדות האָבען בעשטעטיגט אַז שמואל איז געווען אַן אַוואַנטורניק, פון וועלכע אַלע האָבען געליטען און אַז די שוועסטער איז געווען אַ רוהיג מיידעל. דער עקספּערט ד״ר הורוויטש האָט ער־קלערט אַז שמואל איז געשטאָרבען פון אַן׳אינער־ליכער בלוט־אויסגיסונג, הגם דער טויט האָט אויך געקענט קומען פון די וואונדען וואָס ער האָט בע־קומען אין קאָפּ.

נאָך די רעדעס פון פּראָקוראָר און אַדוו. ביליק האָט דאָס געריכט פערמשפט מרים לעווקאָוויטש אויף 6 חדשים טורמע און איהר פערברעכענס די פינף וואָכען, וואָס זי איז געזעסען ביז דער אויס־פאָרשונג. דאָס אויספיהרען דעם אורטייל איז אָפּגע־לעגט געוואָרען אויף 3 יאָהר, ד.ה. אויב אין פער־לויף פון דער צייט וועט זי נישט בעגעהן קיין פערברעכען וועט איהר די שטראָף געשענקט ווערען.

שכרות, שיסעריי און אַרעסטען

אויף די בוי־אַרבייטען אַלעיאַ 1 מאי 89־87 זענען געווען בעשעפטיגט די אַרבייטער סלאָווי־קאָווסקי פעליקס קרול.

מאָנטאָג איז קרול געקומען שכור צו דער אַר־בייט, סלאָוויקאָווסקי האָט וועגען דעם מיטגעטיילט דעם מייסטער און ער האָט קרולען מיט זיינע 2 חברים נישט צוגעלאָזט צו דער אַרבייט.

אין אָוונט איז קרול געקומען שוין אַ ניכ־טערער און איז איז בעפאַלען סלאָוויקאָווסקי׳ן, וועל־כער האָט זיך דערביי צובראָכען אַ פוס. ווען קרול איז אויף מאָרגען געקומען צו דער אַרבייט איז ער נישט צוגעלאָזט געוואָרען; זען ער האָט צו־זאַמען מיט זיין קאָלעגע שימאַנסקי פערלאָזט דעם בוי־פּלאַץ זענען זיי בעפאַלען געוואָרען דורך עט־ליכע אומבעקאַנטע, וועלכע האָבען מיט עטליכע רעוואָלווער־קוילען פערוואונדעט קרולען.

די אַרויסגערופענע פּאָגאָטאָוויע האָט קרול׳ן אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל און די פּאָליציי האָט זיך גענומען זוכען די אָנפאַלער, וועלכע זענען אַרעס־טירט געוואָרען, דאָס זענען אַ געוויסער וואַרפּ שטע־שיק און יאַן ראַיאַלסקי מיט׳ן צונאָמען „טשער־קעס". די אָנפאַלער, וועלכע האָבען זעהר אויס־געהאַנדעלט אַלס פערטיידיגער פון סלאָוויקאָווסקי זענען אַרעסטירט געוואָרען ווען זיי זענען געקומען צו איהם אין וואוינונג.

„משמרת החולים"

נויטיגט זיך אין הילף.

קיינער זאָגט זיך דעריבער נישט אָב פון קויפען די היינטיגע אַבצייכנונג!

יודיש טעאַטער „פילהאַרמאָניע" נאַרוטאָוויטש 20

יוד. אַרטיסטען-פאַריין אין פוילען

דירעקטאָריאַט פון די פעראיינס-טעאַטערן

בעפולמעכטיגטער דיר. א. שטאָקפעדער

לייטער: א. בעזמאַן

נור 2 וואָכען! נוצט אויס די געלעגענהייט! נור 2 וואָכען

ועט גאַסטראָלירען דער ליבלינג פון לאָדזער און וואַרש. עולם, די אַמעריק. קינסטלערין

אננא יאַקובאָוויטש

היינט, דינסטאָג 9 אַ זייגער אין אָוונט אונאָבריפליך צום לעצטען מאָל הײמאַן יאַקובאָוויטש׳ס גרעסטע שלאַגער-אָפּערעטע, מיט׳ן גרעסטען סוקסעס פון אננא יאַקובאָוויטש אַלס „סקסס" פון גאַליציען

№№ 20 געזאַנג אַמעריקאַנער חתונה №№ 20 געזאַנג

אין 2 אַקטען מיט אַ פּראָלאָג, רעזשיסירט פון הײמאַן יאַקובאָוויטש.

עס נעמט אנטייל גאַנץ נייער אַנסאַמבל פון וואַרש. טעאַטערס (לויט א. ב.)

פרויען: י. פלאָום, ש. פלאָום, ס. פּאָזנאַנסקאַ. ר. רעגינאַ. מענער: מ. אייזענבערג, ת. בראַ־קערוש, י. גרינהויז, י. ווינבערג, ד. לואי, מ. מאַקסימאָוו, מ. פּאָזנאַנסקי, א. קורץ, ה. פּלוצים.

גרויסער כאָר און פערגרעסערטער אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון דיריגענט ל. זעלמאַן.

פּרעמיערע! אין פאָרבערייטונג: „די משוגענע" - פון א. יאַקובאָוויטש. אין פראַבען צום 1 מאָל אין לאָדז מיט אננא יאַקובאָוויטש. די גרויסע סענסאַציאָנעלע פיעסע מיט געזאַנג.

בילעטען צו בעקומען אין דער קאַסע פון זאַל פילהאַרמאָניע.

רעגיסטראַציע פון יאָהר-גאַנג 1910

היינט, מיטוואָך דעם 22 אָקטאָבער דאַר־ף זיך אין דער פּאָליציאיש־מיליטערישער אָפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט (פּיעטרקאָווער 12) רעגיסטרי־רען די געבוירענע אין 1910 יאָהר וועלכע וואוינען אויפ׳ן שטח פון 4 פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט און זיי־ערע פאַמיליענמען הויבען זיך אָן אויף

F G H Ch

און פון 11 פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט

H Ch I J K L Ł

ביים רעגיסטרירען זיך דאַרף מען מיטברענגען אַ פּאַס, אַ מעטריקע אָדער אַן אַנדער דאָקומענט. אַ שול־צייגניש. האַנדווערקער דאַרפען אויך צו־שטעלען אַ צעך־צייגניש.

פּערזאָנען, וואָס קענען נישט בעווייזען זייער אָנגעהעריגקייט צו אַ פרעמדער מלוכה מוזען זיך אויך רעגיסטרירען.

פּלענאַר-זיצונג אין האַנדעלס-קאַמער

(ב) דאָנערשטאָג, ד. 30 ה. ח. וועט אין לאָקאַל פון דער קרעדיט־געזעלשאַפט פאָרקומען אַ פּלע־נאַרע זיצונג פון דער האַנדעלס־קאַמער.

פּאָמעראַנצען ווערען ביליגער

(ב) ווי מיר דערוויסען זיך פאַר לאָדז אָנגע־קומען געוואָרען 680 טאָן פּאָמעראַנצען פון דעם 330 פון איטאַליען 300 פון שפּאַניען און 50 פון פּאָרטוגאַל. מ׳רעכענט דעריבער, אַז פּאָמעראַנצען וועלען ביליגער ווערען.

יודען! העלפט אייערע ליידענדע ברידער!

העלפט פערשטאַרקען דעם פאָנד לטובת דעם אַמבולאַטאָריום

ביי „משמרת החולים"

קויפט די היינטיגע אַבצייכנונג!

לטובת די סעזאָן-אַרבייטער

(ב) אַ דעלעגאַציע פון די פּיעטריקאָווער סעזאָן־אַרבייטער האָט זיך געווענדעט אין וואָיעוואָדזשטווע מיט אַ ביטע, אַז די סעזאָן־אַרבייטען זאָלען זיך נישט אָפּשטעלען. וויצע־וואָיעוואָדע רושנעצקי, וועל־כער האָט אויפגענומען די דעלעגאַציע און האָט זיי צוגעזאָגט זיך צו בעמיהען, אַז אויב די אַרבייטען וועלען אָפּגעשטעלט ווערען, זאָלען די אַרבייטסלאָזע אויסגעצאָהלט ווערען דרינגענדע אונטער־שטיצונגען ביז זיי וועלען אָנהויבען בעקומען די נאָרמאַלע אונטערשטיצונגען פון אַרבייטסלאָזען פאָנד.

אַרעסטירט פאַר פערשפּרייטען גיפטיגען שפּירט

(א) זייט עטליכע וואָכען האָט זיך אין לאָ־דזער וואָיעוואָדזטווע געלאָזט מערקען פיל פאַלען פון קראַנק ווערען אויף אויגען צווישען די פויערן. ס׳איז געפאַלען אַ חשד, אַז דאָס קומט פאָר צוליב בענוצען דורך די פויערן דענאַטורירטען שפּירט און ווען מ׳האָט אָנגעהויבען נאָכזוכען האָט אַ פּאָליציי־בריגאַדע פון פינאַנץ־קאַמער פעסטגעשטעלט, אַז אין דאָרף בלינשאַנאָוו ביי קאַליש, האָט אַ פויער שאָמאַש לאַנעק פּראָדוצירט שפּירט און איהם פער־קויפט. בעת דער רעוויזיע האָט מען ביי איהם געפונען ביז 500 פלעשלעך דענאַטורירטען שפּירט לאַק און אַן אַפּאַראַט אויף צו ריייניגען דעם דענאַ־טורירטען שפּירט. דעם שפּירט פלעגט ער פער־קויפען צו 10 זל. פאַר אַ ליטער בעת ריינער האָט געקאָסט 15 זל.

ווען די די פויערן האָבען זיך דערוואוסט, אַז לינעק פלעגט זיי פערקויפען סם, האָבען זיי איהם געוואָלט לינטשען. לינעק איז אַרעסטירט.

אַפּטייקען

די היינטיגע נאַכט דיזשורען

(ב) עפּשטיין (פּיעטריקאָווער 225), בּאַרטאָ־שעווסקי (פּיעטריקאָווער 95), האַמבורג (ציגעל־גאַס 32), גאָרפיין (ווסכאָדניאַ 54), קאָפּעקאָווסקי (נאַרוטאָוויטשאַ 35).

צוגאָב-רעגיסטראַציע פון די האַנדווערקער?

מעגליך, אַז אַלע האַנדווערקער וועלען זיך דאַרפען איבעררעגיסטרירען

בעת עס איז דורכגעפירט געוואָרען די אַלגעמיינע רעגיסטראַציע פון אַלע האַנדווערקער, האָבען זיך נישט אַלע האַנדווערקער רעגיסטרירט. דאָס האַנדעלס-מיניסטעריום האָט בעוויזען, אַז א העלפט האַנדווערקער, זענען געבליבען נישט רעגיסטרירט צוליב פעּרשידענע, אָפט גאָנץ קלאָרע טעמים. א גרויסע מאַסע פערזאָנען, וועלכע פאַרנעמען זיך מיט האַנדווערקעריי, האָט זיך נישט געווענדעט צו דער רעגיסטראַציע צוליב דעם וואָס זיי האָבען מורא געהאַט, אַז מען זאָל זיי צוליב'ן אַריינטראָגען אין רעגיסטער נישט צוציהען צו דער בעשטייערונג. די האַנדווערקער, וועלכע האָבען זיך יא רעגיסטרירט טענה'ן, אַז די אין געהיים-פעּרבליבענע האַנדווערקער קאָנקורירען מיט זיי אויף א לייכטען אופן, ווייל זיי צאָהלען נישט קיין שטייערן.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט ווערט געפּלאַנט נאָך א רעגיסטראַציע פון האַנדווערקער אין פּוילען. די רעגיסטראַציע דאַרף געפירט ווערען אויף א ספּעציעלען אופן, אַז קיינער זאָל נישט קאָנען זיך אויסדרעהען פון איהר. איבערהויפּט דאַרף געלענט ווערען אַכט אויף די כאַלופּניקעס, וועלכע נעהמען זיך גאַנץ אָפט פּריוואַטע אַרבייט און ווערען פאַקטיש געוועהנליכע האַנדווערקער, הגם לגבי דער עפנטליכקייט טרעטען זיי אַרויס, ווי כאַלופּניקעס.

דער ענין פון דער צווייטער רעגיסטראַציע וועט אין דער נאָהענסטער צייט דעצידירט ווערען. אויב די רעציזיע וועגען דער רעגיסטראַציע וועט זיין א פּאָזיטיווע, וועט זי פאָרקומען וואַהרשיינליך אין מערץ 1931.

בעפרייט די פּ.פּ.ס., וואָס זענען אַרעסטירט געוואָרען זונטאָג

(ב) די 6 פּ.פּ.ס.-איסטען וואָס זענען אַרעסטירט געוואָרען זונטאָג בעת'ן צוזאַמענשטויס, מיט דער פּאַליציי-פּאַטראָל פון די רעוואָלוציאָנערן, זיינען איצט אַלע בעפרייט געוואָרען פון אַרעסט, נעגען זיי ווערט פעּרפירט א פּראָצעס און זיי וועלען זיך דערווייל געפינען אונטער פּאָליציי-אויפזיכט.

10 יאָהר „וו.י.ז.א.“

די פערצווייגטע טעטיגקייט פון דעם פרויען-פעראיין

היינטיגען שבת 8 אין אָוונט קומט פאָר דער חנוכת הבית פון דעם נייעם גרויסען, שעהנעם לאָקאַל פון דער יודישער פרויען אָרגאַניזאַציע „וויזאָ“ אויף שיענקיעוויטשאַ 26.

די אַלוועלטליכע יודישע פרויען אָרגאַניזאַציע „וויזאָ“, וועלכע איז געגרינדעט געוואָרען דורך א קליינער גרופּע וויכטיגע ציוניסטישע פרויען אין יאָהר 1920 אין לאָנדאָן, פייערט איצט דעם יובילעאום פון איהר 10 יעהריגער טעטיגקייט.

פון דער קליינער גרופּע ראָן, איז איצט די געזעלשאַפט אויסגעוואַקסען אין א גרויסער, מעכטיגער פרויען-אָרגאַניזאַציע, וואָס ציילט אין איהרע רייהען צענדליגער, טויזענדער מיטגלידערינס אין אייראָפּא און אין אַמעריקאַ.

די וויכטיגע אויפגאַבען פון „וויזאָ“ און איהר טעטיגקייט, האָט א גרויסע בעדייטונג נישט נאָר פאַר דער יודישער פרוי, וועלכע שטרעבט צו פערנעמען דעם געהעריגען פּלאַץ, וואָס די פרוי פערנעמט ביי אַנדערע פעלקער, נאָר אויך פאַר דעם גאַנצען יודישען צבור בכלל.

עס איז שוין עצט כמעט נישטאָ קיין איין לאַנד אויף דעם ערד-באַלעם, וואו „וויזאָ“ זאָל נישט האָבען איהרע אָפּטיילונגען, וועלכע פערנעמען זיך מיט קולטורעלע און ערציהערישער טעטיגקייט.

די לאָדזער „וויזאָ“ — אָפּטיילונג, וועלכע איז געגרינדעט געוואָרען מיט דריי יאָהר צוריק און וועלכע האָט די גאַנצע צייט פון איהר עקזיסטענץ געפירט א רייכע פיל פערצווייגטע טעטיגקייט, האָט אויך פאַר דעם קומענדיגען ווינטער סעזאָן צוגעגרייט א ברייטען אַרבייטס-פּראָגראַם, עס האָבען זיך שוין אָנגעהויבען אין נייעם לאָקאַל פון „וויזאָ“ פאַר די מיטגלידערינס די קורסען פון דער העברעאישער שפּראַך, פאַר אָנפאַנגערינס און אַוואַנסירטע.

עס זענען שוין ערעפענט געוואָרען דריי פרעבעל שולען אין העברעאיש פאַר קינדער אין עלטער פון דריי ביז 6 יאָהר און פרעבעל-שולע געפינט זיך אין דעם שעהנעם מיט א גאָרטען אַרומגערינגעלטען לאָקאַל פון „וויזאָ“, די צווייטע אויף וואָלטשאַנסקאַ 40 און די דריטע אויף „יערוזאַלימסקאַ“.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט האָט זיך די לייטונג פון „וויזאָ“ בעזונדערס פעראינטערעסירט מיט דער צוגרייטונג פון קוואַליפיצירטע און געניטע ערציהערינס פאַר יודישע קינדער-גאָרטענס און קינדער-היימען. אין אין איינציגען ווערט אין לאָקאַל פון „וויזאָ“ געעפענט א סעמינאַר פאַר יודישע פרעבעל-אַנקעס מיט אַלע רעכט פון א רעגירונגס-סעמינאַר.

אויך פאַר דער יוגענט „וויזאָ“, וועלכע ציילט שוין פיל מיטגלידערינס, עפענט זיך די טעג דער סעמינאַר פאַר געשיכטע פון ציוניזם, קורסען פון דער יודישער און ענגלישער און פראַנצויזישער שפּראַך, גימנאַסטיק, הפּאַרט-אייבונגען, האַנד-אַרבייט א. א. וו.

די פערוואַלטונג פון „וויזאָ“ פּראָעקטירט אויך איינצואָרדנען אינגיכען אין אייגענעם לאָקאַל הויז-ווירטשאַפטס-קורסען. די העברעאישע „סטודיע“, וועלכע געפינט זיך ביי „וויזאָ“ איז שוין צוגעטרעטען צו איהר אַרבייט.

די קאָמיסיע פון די „וויזאָ“-מיטגלידערינס, וועלכע האָט איבערגענומען די אָנפיהרונג איבער דער קינדער-היים „הרצליה“, איז שוין צוגעטרעטען צו איהר אַרבייט און האָט אין דעם פרייש רעמאָנטירטען לאָקאַל פון „הרצליה“ אָנגענומען, 100 קינדער. וועלכע בעקומען דאָרט עסען, טרינקען און אויך א גוטע ערציהונג אונטער דער אויפזיכט פון קוואַליפיצירטע פּעדאַגאָגען.

די „וויזאָ“ קאָמיסיעס פון קרן-היסוד און קרן-קימת. און אַנדערע הייבען אָן די טעג זייער טעטיגקייט.

די טעטיגקייט פון לאָדזער „וויזאָ“ אַנטוויקלונג וואַקסט פון טאָג צו טאָג, אויך וואַקסט די צאָהל פון איהרע מיטגלידערינס, וועלכע נעמט אַרום וואָס אַמאָל אַלץ ברייטערע קרייזען פון די יודישע פרויען, עס איז אָבער געוואונשען אַז די פרויען פון אונזער שטאָט, זאָלען נעמען א ביישפּיל פון די יודישע פרויען אין אַמעריקאַ און מזרח-אייראָפּאַ. וואו יעדער פרוי האַלט פאַר איהר עהרען-חוב צו זיין א מיטגלידערין פון „וויזאָ“, און נישט וואַרטען ביז מען וועט יעדערער בעזונדער פערבעטען צו מיטאַרבייט, נאָר יעדע יודישע פרוי דאַרף זיך אַליין מעלדען, דאַרף אַליין צוטרעטען צו „וויזאָ“, וואו זי וועט זיכער קאָנען געפינען אַן אַרבייטס-פעלד, וואָס וועט איהר אַרויסציהען פון דעם אַלטעגליכען, וואָכענדיגען גרויסען לעבען און וועט צוגעבען איהר לעבען א העכערען און טיפערען אינהאַלט.

מ. רעזניס.

DZIŚ W RADJO
Godz. 22.00
Rewja
z teatru
„Morskie Oko"

POGANIN — איז דער בעסטער קלאַנג-פילם!
POGANIN — איז דער גרעסטער סוקסעס פון קלאַנג-פילם!
POGANIN — איז די בעסטע קרעאַציע פון שעהנעם
Ramon Novarro
POGANIN — איז דער נעכסטער פּראָגראַם
פון קינאָ „Capitol"

אַרום דער בוי-בעוועגונג

אויף די שפּאַלטען פון די צייטונגען איז נישט איינמאָל אַרומגערעדט געוואָרען איינע פון די אַנגעוועהטאָגסטע נאָך-מלחמהדיגע פּראָבלעמען — פון לינדערען די וואָהנונגס-נויט און צוזאַמען דערמיט די פראַגע פון דעם ציל-בעוואוסטען בויען פון וואָהנונגס-הייזער, וועלכע זאָלען זיין צוגענגליך פאַר די דורכשניטליך סיטואירטע אַרבייטענדע שיכטען.

דער דאָזיגער פראַגע איז געווידמעט געוואָרען פיל אויפמערקזאַמקייט דורך דער מלוכה-זעלבסט-פערוואַלטונגען, וואָהנונגס-קאָאָפּעראַטיווען — מיט איין וואָרט דורך דער גאַנצער געזעלשאַפט, וועלכע זאָרגט פאַר'ן וואויל פון לאַנד. דאָך איז בלויז דער גוטער ווילען נישט געווען גענוג. ווייל ס'האָט זיך געהאַנדעלט וועגען קאַפּיטאַלען, וועלכע זענען צוליב קריזיס געווען שווער צו בעקומען.

ווען די מיטלען, מיט וועלכע ס'האָט דיספּאָנירט די מלוכה און די זעלבסט-פערוואַלטונגען האָבען זיך אויסגעשעפּט, איז דער שווער-פּונקט פון דעם דאָזיגען פּראָבלעם איבערגעוואָרפען געוואָרען אויף זוכען קרעדיט-אינסטיטוציעס.

מיט א יאָהר צוריק האָט מען זיך דערוואוסט, אַז דער פערזיכערונגס-אַנשטאַלט פאַר אינטעליגענטועלע אַנגעשטעלטע האָט צונויפגעזאַמעלט אַזא גרויסען קאַפּיטאַל, אַז ער האָט געקענט, נישט מינערנדיג זיין טעטיגקייט, א טייל געלד פערווענדען אויף בוי-הלוואות און אַפילו אויף אַליין צו בויען הייזער אין פיל שטעט פון פּוילען.

איינע אַזאַ קאָלאָניע פאַר אינטעלעקטועלע אַרבייטער דאַרף היי-יאָהר אויסגעבויט ווערען אין לאָדז אויף נאַווראָט-פּאַביאַניצקאַ גאַס, פון איין זייט האָט דער דאָזיגער געדאַנק בעקומען אַנערקענונג צוליב דעם אונגעהויערען מאַנגעל אין וואָהנונגען, פון דער אַנדערער זייט אָבער האָבען די פערזיכערטע אַרויסגעוויזען א פערביטערונג צוליב דעם וואָס דער פערזיכערונגס-אַנשטאַלט, וואָס אַפּערירט מיט אַזעלכע גרויסע סומען האָט ביז איצט נישט געפונען פאַר נויטיג צו עפענען אין לאָדז אַן אָפּטיילונג, וועלכע וואָלט מעגליך געמאַכט, אַז די אַרבייטסלאָזע אַנגעשטעלטע זאָלען גיכער בעקומען זייערע פערזיכערונגס-סומען און דער פערזיכערונגס אַנשטאַלט זאָלען נישט טון אַלץ, כדי אָפּצושלעפּען דאָס אויסצאָהלען די פערזיכערונגס-סומען.

ווי ס'ווייזט זיך, אָבער איצט אַרויס איז נישט נאָר דאָס דער איינציגער חטא פון פערזיכערונגס-אַנשטאַלט אין וואַרשאַ, מיט איין מאָל האָט דער אַנשטאַלט געמאַכט 2 גרויסע פעהלערן, וועלכע זענען נאָך טרויעריגער צוליב דעם וואָס זיי בעציהען אונדירעקט די שטאָט לאָדז און צווייטענס ברענגען זיי פערלוסטען דעם כלל פערזיכערטע.

אין סוף יולי אין אָנהויב אויגוסט ה. י. איז אין וואַרשאַ אויסגעשריבען געוואָרען א קאָנקורס אויף צו בויען די וואוין-הייזער פאַר אינטעליגענטועלע אַרבייטער אין לאָדז אויף נאַווראָט-פּאַביאַניצקאַ גאַס.

צום קאָנקורס האָבען זיך געשטעלט א גאַנצע רייהע בעדייטענדע פירמעס, וועלכע האָבען, פערשטעהט זיך, אויפגעגעבען די נידריגסטע בוי-קאָסטען. ס'האָט זיך געקענט אויסדוכטען, אַז די בוי וועט איבערגעגעבען ווערען דער פירמע, וועלכע האָט אָפּגעגעבען די ביליגסטע אָפערטע און איז בעקאַנט פון איהר לאַנג-יעהריגער טעטיגקייט אין בוי-וועזען אין פּוילען און פון איהר סאָלידקייט. דערווייל איז פאָרגעקומען „אַן עפּענטליכער“ קאָנקורס אויף בויען די דאָזיגע הייזער. צוליב סיבות וואָס זענען נעהנטער נישט בעקאַנט איז דער ערזעלבער קאָנקורס פאָרגעקומען אַזש 3 מאָל. נאָך וואָס און פאַרוואָס איז נישט בעקאַנט. אפשר איז דאָס געווען געגען דעם ווילען פון דער לייטונג פון דער פערזיכערונגס-אַנשטאַלט, מ'בעקומט אָבער דעם איינדרוק, אַז מיט דעם גאַנצען ענין האָט אָנגעפיהרט א בעוואוסטזיניגע האַנד. ווי דען קען פערטייטשט ווערען דער פאַקט, אויב מ'האָט אָפּגעוואָרפען די אָפערטע פון איינע פון די בעדייטענדסטע לאָדזער בוי-פירמען — אַ אָפערטע, וועלכע איז געווען ביליגער פון אַנדערע מיט עטליכע צעהנדליג טויזענד זלאָטעס. ס'איז אָפּגעוואָרפען געוואָרען די ביליגסטע אָפערטע, און ס'איז פּריווילעגירט געוואָרען, נישט וויסענדיג פאַרוואָס א פירמע, וועלכע איז געווען פיל טייערער.

ס'איז נישט פערהאַן קיין ספק, אַז די סומע פון עטליכע צעהנדליג טויזענד זלאָטעס — כלל-געלד איז אַריינגעפאַלען אין דער פּריוואַטער קעשענע פון אַן אונטערנעהמונג, וועלכע האָט געוואָלט גראָב פערדינען אויף א געזעלשאַפטליכער אינסטיטוציע.

די שרייענדע אונגערעכטיגקייט איז אַזש בעשטעטיגט געוואָרען דורך 2 קאָנקורסען. אין ביידע קאָנקורסען האָט די אַרבייט נישט בעקומען די פירמע, וועלכע איז געווען אַמביליגסטען.

ס'ענטשטעהט אַ פראַגע, אויף וועמענס ענטפער ס'וואַרט די עפּענטליכע מיינונג.

אין דער גאַנצער פראַגע איז שווער בע'עולהם געוואָרען אונזער שטאָט, וועמענס אַנטייל אין דער אונ[illegible]מאַלער.

דער גאַנצער ענין מוז דעריבער אויפגעקלערט ווערען, ווייל ער וואַרפט אַ נישט קיין שעהן ליכט אויף דער טעטיגקייט פון אַנשטאַלט. דאָס איבערצאָהלען עטליכע צעהנדליג טויזענד זלאָטעס אויף די הייזער דאַרף זיין אַ פראַגע פאַר'ן אַרבייטס-מיניסטעריום, וועלכע איז די אויפזיכטס-מאַכט איבער די פערזיכערונגס-אַנשטאַלטען און אויך פאַר די העכסטע מלוכהשער קאָנטראָל-קאַמער.

ד"ר ד. שפינדעל אַדוואָקאַט אין תל-אביב

פאָרשטעהער פון דער באַנק העולים א"י — פּוליניה, אין לאָדז

ווי עס טיילט און מיט די געזעלשאַפט „למען ארץ ישראל“ ווײלט אין אונזער שטאָט זייט זונטאָג ד"ר שפינדעל, פאָרשטעהער פון דער באַנק העולים ארץ ישראל — פּוליניה. אין דער פראַגע פון דער באַנק זענען פאָרגעקומען א רייע בעראַטונגען און קאָנפערענצען. נעכטען אָוונט איז פאָרגעקומען מיט דער בעטייליגונג פון דעם גאַסט א זיצונג פון „למען ארץ ישראל“. די פערוואַלטונג האָט זיך געוואָנדען צום ד"ר שפינדעל ער זאָל ערטיילען יורידישע עצות וועגען פּראָצעסען אין ענינים פון האַנדעלס-געשעפטען, בעדען און ירושה-ענינים.

אַלע פאַראינטערעסירטע קענען זיך דעריבער מעלדען היינט און מאָרגען און לאָקאַל פון „למען ארץ ישראל“ צעגעלניאַנאַ 42, פראָנט 1-ער שטאָק פון 3—4 נ. מ. ווי ד"ר שפינדעל וועט ערטיילען יורידישע עצות.

ערפינדונג פון א לאָדזער יוד. אינזשיניער

פון פּאַריז שרייבט מען, אַז דער לאָדזער יודישער יונגער אינזשיניער ה' מיכאַל ניסענהויז האָט געמאַכט אַן ערפינדונג אויפ'ן געביט פון אויטאָמאָביל וועזען. מיט דער ערפינדונג האָט זיך פעראינטערעסירט די אַמעריקאַנער אַמבאַסאַדע, וועלכע האָט עס איבערגעשיקט די געהעריגע אינדוסטריע-קרייזען.

טעקסטיל-אַרבייטער אין ביאַליסטאָק

בעקומען 10 פּראָצענט לוין-הוספה

(ב) פאַר צוויי וואָכען האָט די הויפּט-פערוואַלטונג פון קלאַסען-טעקסטיל-אַרבייטער פעראיין אָנגעהויבען אַן אַקציע אין ביאַליסטאָק וועגען אויסגלייכען דאָרט די לוינע, אין אַ רייהע פאַבריקען זענען פאָרגעקומען לאָקאַלע שטרייקען. נעכטען איז פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ צווישען די פאָרשטעהער פון די אַרבייטער און פאַבריקאַנטען און ס'איז בעשלאָסען געוואָרען צו העכערען די לוינען אויף 10 פּראָצ. דער אָפּמאַך איז אונטערגעשריבען געוואָרען און אַלע שטרייקען זענען ליקווידירט געוואָרען.

ביי די פליישער-אַרבייטער

עס איז פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ פון אַלע פאַך-קאָמיסיעס פון פליישער אַרב. פעראיין געווידמעט די סיים-וואַהלען. רעפערירט האָבען די ה"ה סטאַלאַרסקי, משה קאַרפּעל און בראַנד. עס איז בעשלאָסען געוואָרען צו רופען אַלע מיטגלידער זיך צו בעשטייערען מיט 5 זל. פאַר'ן וואַהל-פאָנד פון די לינקע „פּועלי ציון“ דער וואַהל-קאָמיטעט האָט זיך קאָנסטיטואירט. פאָרזיצער — נ. א. קריסקאַ סעקרעטאַר — יהונתן קאַרפּעל.

דער פעראיין
„משמרת החולים“
געפינט זיך אין אַ קריטישער לאַגע.
העלפט דער פּאָפּולערער אינסטיטוציע!
פערפעהלט נישט צו קויפען
די היינטיגע אָפּצייכנונג!

יודיש טעאַטער

אין פילהאַרמאָניע

היינט, מיטוואָך — צום לעצטען מאָל „די אַמעריקאַנער חתונה“.

„אָררט“

דער ערשטער פּראָגראַם „גוט מאָרגען, קאָזע“.. האָט, ווי ס'איז געווען פאָראויסצוזעהען גרויס ערפאָלג. יעדער נומער בעזונדער ווערט מיט ענטציקונג אויסגענומען דורכ'ן טעאַטער-עולם.

ראַדיאָ-פּראָגראַם

מיטוואָך, ד. 22. אָקטאָבער

11.58 צייט-סיגנאַל פון וואַרשאַ און העינאַל פון מאַריאַצקען-טורעם אין קראָקאָ; 12.05 גראַמאָפאָן-פּליטען; 13.15 טאָג-פּראָגראַם, קינאָ און טעאַטער-רעפּערטואַר; 14.30 ראַדיאָ-כראָניק; 15.35 סק'יטען-קאָמוניקאַט; 15,50 פּאָרלעזונג; 16.15 קינדער-פּראָגראַם; 16.45 מוזיק פון גראַמאָפאָן-פּליטען; 17.15 מאָדערנער זאָלאָגישער גאָרטען (פּאָרלעזונג); 17.45 קאָנצערט פון רוסישען כאָר; 18 45 פערשידענעס; 19.10 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס קאַמער. פּראָגראַם אויף מאָרגען; 19.25 גראַמאָפאָן-פּליטען; 19.35 ראַדיאָ-זשורנאַל; 20.00 פעליעטאָן; 20.30 סאָליסטען-קאָנצערט; 22.00 פעליעטאָן; 22.15 גראַמאָפאָן-פּליטען; 2235 קאָמוניקאַטען.

דער יודישער האַנדווערקער

וועכענטליכע אָפּטיילונג געווידמעט דער יודישער פּראָדוקטיווער אַרבייט

סאָציאַלער איבערבוי פון יודישען פאָלק און די יודישע פּאַרטייען

פון ד״ר ח. זשיטלאָווסקי

ד״ר זשיטלאָווסקי האָט אין ריגע רעפערירט די פראַגע וועגען דער איצטיגער ווירטשאַפטליכער לאַגע פון די יודען און וועגען דער בעציהונג פון אונזערע פּאָליטישע פּאַרטייען צו דער געזעלשאַפט „אָרט“, וואָס פערנעהמען זיך מיט דער לאַבאָריזירונג און אַגראַריזירונג פון יודישען לעבען.

דריי רעוואָלוציעס — הויבט אָן ד״ר זשיטלאָווסקי — קומען פאָר אין לעבען פון יודישען פאָלק. די ערשטע רעוואָלוציע איז די נאַציאָנאַלע, דאָס איז די רעוואָלוציע געגען אַסימילאַציע. די צווייטע איז די קולטורעלע — די שפּראַך־רעוואָלוציע, און די דריטע איז די סאָציאַלע, ד״ה. די עקאָנאָמישע. די ערשטע צוויי רעוואָלוציעס לאָזען זיך מעהר מערקען, וואַרפען זיך מעהר אין די אויגען, די דריטע אָבער קומט פאָר בהדרגהדיג, אָהן טומל.

דאָס יודישע לעבען איז לויט זייז סאָציאַלער און עקאָנאָמישער מהות געבויט אויף קאָפּ־אַרבייט — אויפ'ן הענדלער, באַנקיר, דאָקטאָר. און ווען מען קומט צו יודען צוגיין און הויבט אָן קריטיקירען דעם דאָזיגען צושטאַנד, געפינט זיך יעדער איינער בעליידיגט און מען איז שוין אָנגעשטויסען אויף דער קריטיק גלייך פון אָנהויב אָן. און עס איז קיין חידוש נישט, ווייל קאָפּ־אַרבייט גיט אַ פּריווילעגירטע פּאָזיציע אין איצטיגען לעבען, איז גרינגער און איז פערבונדען מיט גרעסערע סאָציאַלע חשיבות. און ווי קאָן מען דען פערלאַנגען, אַז יעדער יוד, וואָס האָט אַ שטיקעל חיונה אין שטאָט און שטעטעל, זאָל וועלען איבערבויען זיין לעבען? שטאָט און שטעטעל געפינט זיך אַזוי אַרום אין אַ פּסיכאָ־פיזיאָלאָגישען ווידערשטאַנד צום איבערבוי פון אונזער לעבען. מען האָט אָפּגעלעבט דורות אין קאָפּ־אַרבייט, און עס פעהלט דעם יודען די פיזישע ליבע צו מוסקול־אַרבייט. אמת, קאָפּ־אַרבייט איז טאַקע אַן עשירות פאַר דער מענשהייט, און אַז ווען מען וואָלט געוואָלט אַוועקשטעלען בראש פון דער געזעלשאַפט די יעניגע מענשען, וואָס זענען ראוי צו גייסטיקער פיהרערשאַפט, וואָלט די וועלט זיך אפשר געווענדט צו אונז, און מיר וואָלטען געווען אַ מין ממלכת כהנים פאַר דער מענשהייט, אַ מין שבט לוי. אָבער דער חשבון און אויסקוק אויף אַזאַ צוקונפט פון דעם יודישען פאָלק איז געמאַכט געוואָרען אָהן דעם באַלעבאָס, און דער באַלעבאָס — דאָס איז די איצטיגע מענשהייט, וואָס איז איינגעטיילט אין פעלקער, און וואָס פיהרט איהרע חשבונות תמיד נישט פון אינדיווידואום צו אינדיווידואום, נאָר פון פאָלק צו פאָלק. די איצטיגע מענשהייט לעבט דורך אַ קאָלאָסאַל־וויכטיגען עקאָנאָמישען פּראָצעס פון נעאָ־קאַפּיטאַליזם.

דער פּראָצעס האָט זיך אָנגעהויבען נאָך פאַר דער מלחמה, האָט זיך אויף אַ ווייל אָפּגעשטעלט בעת'ן קריג און זיך נאָכ'ן קריג אָנגעהויבען ווייטער שטאַרק צו ענטוויקלען, בעזונדערס אין דייטשלאַנד און אין אַמעריקאַ. דער נעאָ־קאַפּיטאַליזם האָט זיינע פונדאַמענטאַלע פונקטען, וואָס שיידען איהם אָפּ פון קאַפּיטאַליזם.

1) דער אַלטער קאַפּיטאַליזם האָט שטאַרק געהאַלטען פון ענין־קאָנקורענץ. דאָס איז געווען זיין אידעאַל, ווייל אויב עקאָנאָמישע געזעלשאַפטען קאָנקורירען איינע מיט דער אַנדערער, פּראָדוצירען זיי וואָלוועלער, און דערפון געפינט דער פערברויכער. און אַזוי ווי דער קאַפּיטאַליזם האָט כלומרשט געזוכט נאָר די טובה פון דעם פערברויכער, איז ער געווען אַ שטאַרקער אָנהענגער פון קאָנקורענץ צווישען פּראָדוצירער.

2) דער צווייטער פּרינציפּ איז געווען דער פערמיטלערטום צווישען פּראָדוצענט און פערברויכער. עס האָט עקזיסטירט אַ גאַנצע קייט פון פערמיטלער, וועלכע זענען צו דער זעלביגער צייט אויך געווען אַגענטען און האָבען רעקלאַמירט די סחורה.

דער דריטער יסוד איז געווען קאָסמאָפּאָליטיזם. דער אמת'ער קאַפּיטאַליסט האָט ווייניג וואָס געהאַלטען פון נאַציאָנאַלען פּרינציפּ. ער האָט גאָר נישט פערשטאַנען דעם אונטערשייד צווישען פעלקער. לויט זיין מיינונג זענען אַלע די, וואָס האָבען צוטריט צום וועלט־מאַרק — גלייכע בירגער. אמת, עס זענען אפילו פאַרהאַן איינצעלנע נאַציאָנאַלע קולטורען, גרעניצען, שפּראַכען, אָבער זיי האָבען נישט קיין ממשות. דער תוך איז, אַז אַלע מענשען זענען הענדלער, און אויך יודען זענען מענשען, און אויסגעצייכענטע מענשען, ווייל זיי זענען אויסגעצייכענטע הענדלער, דערפאַר איז אין אָנהויב די בורזשואַזיע נישט געווען אַנטיסעמיטיש, פערקעהרט, זי האָט געקעמפט געגען אַנטיסעמיטיזם.

ווען מען בעטראַכט איצט דעם נעאָ־קאַפּיטאַליזם און די פּראָצעסען, וואָס קומען פאָר, זעהט מען, אַז ער בעקעמפט דוקא די דריי יסודות.

ערשטענס, זוכט ער אָפּצושאַפען קאָנקורענץ, שאַפט טרעסטען, סינדיקאַטען, שאַפט געזעצען, וואָס רעגולירען דעם האַנדעל און די אינדוסטריע פון דעם יחיד.

צווייטענס בעקעמפט ער דעם פערמיטלערטום. ער בעזייטיגט אַגענטען און זוכט מיט אַלע מיטלען פטור צו ווערען פון פערמיטלער. אין אַמעריקאַ למשל, וואו דער דאָזיגער פּרינציפּ ווערט אַמשאַרפסטען דורכגעפיהרט, בויען די פאַבריקען אייגענע קראָמען אויף צו פערקויפען זייערע אויסאַרבייטונגען, כדי מען זאָל נישט דאַרפען האָבען די פערמיטלונג פון דעם סוחר. אַ סך גרויסע פאַבריקאַנטען בויען קראָמען פאַר זייערע אַרבייטער, און דער גרעסטער און געפעהרליכסטער מיטעל זענען אין אַמעריקאַ די קייטען־קראָמען, ד. ה. געזעלשאַפטען, וואָס האָבען ביז הונדערטער און טויזענטער קראָמען, וואו זיי פּראָדוצירען אַליין סחורות. פערשטייט זיך, אַז זיי פערקויפען ביליגער, און דער זעלבסטשטענדיגער סוחר מוז פערשווינדען. אַזוי אַרום האָט דער נעאָ־קאַפּיטאַליזם דערקלערט אַ מלחמה אויף טויט און לעבען דעם פערמיטלער.

דאָרטען וואו עס פערשאַרפט זיך די קאָנקורענץ ביי אַ גרויסער צאָהל קאָנקורענטען און זיי האָבען נישט קיין גרויסען שטח וואו אויסצוברייטען זייער קאַמף הויבען זיך אָן די קאָנקורענטען שפּאַלטען אין גרופּעס, ווייל יעדער יחיד פיהלט, אַז כל־זמן ער איז אַליין איז ער אַ פערפאַלענער. און דער נאַטירליכער שטרעבען פון מענשען זיך צו שפּאַלטען, איז לויט דעם נאַציאָנאַלען פּרינציפּ. און ערשט נאָך דער נאַציאָנאַלער צערשפּליטערונג הויבט זיך אָן די איינטיילונג אין קלאַסען, אין בורזשואַזיע און אַרבייטער. און קודם כל וועט יעדער בורזשואַ טראַכטען נאָר וועגען דעם בורזשואַ פון זיין פאָלק, און יעדער אַרבייטער — צו קיין גנאי זאָל איהם נישט זיין — וועט טראַכטען קודם כל צו פערזאָרגען דעם אַרבייטער פון זיין פאָלק. ער וויל נישט אַז פרעמדע זאָלען צו איהם אַריין און אָפּנעהמען זיין ברויט. דאָס איז דער מיין פון דער ווירקליכער געשיכטע פון דער אַרבייטער־בעוועגונג נישט פון דער סקאָר־באָווער.

און אין דעם בעשטייט דער דריטער יסוד פון דעם נעאָ־קאַפּיטאַליזם, מיט'ן וועלכען ער בעקעמפט דעם אַלטען קאַפּיטאַליסטישען פּרינציפּ וועגען קאָסמאָפּאָליטיזם.

פערשטייט זיך, אַז מיט אַ בעזונדערער שאַרפקייט דריקט זיך דאָס אויס אויף יודען, ווייל די פעלקער ווערען אין זייער אינערליכער פּאָליטיק שאָוויניסטיש און אַנטיסעמיטיש.

דער אַנטיסעמיטיזם איז דער רעזולטאַט פון אונזער אומנאָרמאַלען סאָציאַלען אָרגאַניזם. יעדער פאָלק איז געגליכען צו אַ לעבעדיגער בריאה, עס האָט ביינער און פיס (די פּויערים), הענד (אַרבייטער־קלאַס), אייגענע אָדערען (האַנדעל־קלאַס) אַ נערווען־אַפּאַראַט (די פיהרער), און מאַרך (גייסטיגע אַרבייטער). אָבער דאָס יודישע פאָלק בעשטייט נאָר פון דעם אָדערען־סיסטעם, פון נערווען און פון מאַרך עס האָט נישט קיין אייגענע ביינער, קיין אייגענע הענד און פיס, און דעריבער מוז עס אַריינקריכען דעם אַנדערען אין די ביינער. (סוף מאָרגען).

די יוגענדליכע רעליגיעזע־אַרבייטער אין קאַמף מיט'ן צעכען־געזעץ

אין לאָקאַל פון די יוגענד־סעקציע ביי „פּועלי אגודת ישראל“ איז פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון די יוגענדליכע רעליג.־אַרבייטער געווידמעט דאָס צעכען־געזעץ.

די ה״ה פּ. אַלטמאַן, י. צערעיבוים און נ. נוסבוים, רעפערירען וועגען צעכען־געזעץ, וואָס דראָהט טויזענדער יודישע אַרבייטער צו פערלירען זייער ברויט, גאַנץ בעזונדער שטעלען זיך אָפּ די רעפערענטען דערויף וואָס אין קומענדיגען חודש וועלען אַלע לערן־יונגלעך בעזייטיגט ווערען פון די ווערקשטאַטען צוליב זייער פערנאַכלעסיגען די אָפּמאַכען מיט די מייסטערס.

די ה״ה פּ. אַלטמאַן און י. זילבערבערג געבען דאַן אָפּ אַ בעריכט פון דער קאָנפערענץ פון אַלע יוגענדליכע אַרבייטער־פּאַרטייען, וואָס איז פאָרגעקומען אין לאָקאַל פון „אָרט“ וועגען דער צעכען־פראַגע, זיי פּאָדערען גלייכצייטיג אויף די אַנוועזענדע זיך צו פערשרייבען אויף די קורסען, וואָס די געזעלשאַפט „אָרט“ האָט צו דעם צוועק געשאַפען.

עס ווערען דאַן אָנגענומען פאָלגענדע רעזאָלוציעס: די יוגענדליכע רעליג. אַרבייטערשאַפט פּראָטעסטירט ווי אַמשאַרפסטען געגען דעם צעכען־געזעץ, וואָס איז אַלץ, אַז טויזענדער אַרבייטער זאָלען פערלירען זייער אַרבייטס־מעגליכקייטען, געהמענדיג אַ פער אין אַכט, אַז דאָס געזעץ געהט שוין אַריין אין קראַפט, פאָדערט אויף די פערזאַמלונג פון יוגענדליכע רעליג. אַרבייטער די הויפּט־פערוואַלטונג פון די יוגענד־סעקציעס ביי פּא״י, זיך מעהר צו אינטערעסירען מיט דער אַזוי וויכטיגער פראַגע ווי דאָס צעכען־געזעץ און די פערזאַמעלטע פאָדערען אויף די הויפּט־פערוואַלטונג פון די יוגענד־סעקציע ביי פּא״י מיטצואַרבייטען מיט דער געזעלשאַפט „אָרט“ אין דער פראַגע.

אַקציע פאַר אייַנפיהרען צוואַנג־צעכען

אין לאָקאַל פון זייגער־מאַכער, זובילערען און גראַווירער איז מאָנטאָג אָבענד פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער צווישען־צעכען קאָמיסיע, וועלכע האָט בעטראַכט די פראַגע וועגען אייַנפיהרען צוואַנגס־צעכען. צו דער זיצונג זענען געקומען פאָרשטעהער פון זייגער־מאַכער־, זובעלערען און גראַווירער־צעך, פון די מעטאַלאַרבייטער, בלעכער און פון די זגערישער צעכען. די קאָמיסיע פון זינט פּעריאָד האָט בעשלאָסען אָנצוהויבען אַן אַקציע וועגען אייַנצופיהרען דעם צעכען־געזעץ אין דער ריכטונג, אַז ס'זאָלען אייַנגעפיהרט ווערען צוואַנגס־צעכען, ווי דאָס עקסיסטירט אין עסטרייך. די קאָמיסיע האָט בעשלאָסען אויסאַרבייטען אַ מעמאָריאַל און איבערגעבען איהם דער מאַכט. אינ'ם מעמאָריאַל זאָל פּינקטלעך אָנגעוויזען ווערען, אַז דערמאָנטע ענדערונג אינ'ם צעכען־געזעץ זאָל אַרײַנגעפיהרט ווערען אויפ'ן גרונד פון'ם אַרטיקעל 44 אַלס רעכט.

ס'איז אויך בעשלאָסען געוואָרען דעם מעמאָריאַל איבערצוגעבען דער פערוואַלטונג פון דער [illegible] האַנדווערקער־קאַמער און פערלאַנגען פון איהר אַז זי זאָל די פראַגע אַוועקשטעלען אויף דעם טאָגעס־אָרדנונג פון דער נאָהענסטער זיצונג, וואָס דאַרף פאָרקומען היינטיגען דאָנערשטאָג.

האַנדווערקער־דעלעגאַציע אין האַנדעלס־מיניסטעריום

צוליב דעם, וואָס דעם 15־טען דעצעמבער ה. י. ענדיגט זיך דער דריי־יעהריגער טערמין, וועלכער ערלויבט האַנדווערקער, וואָס האָבען אין 1927 יאָהר געפיהרט אַ זעלבסטשטענדיגען וואַרשטאַט, אויך צו האָבען רעכט צו לערנען די מלאכה, נישט בעזיצענדיג דעם טיטול מייסטער, און צוליב דעם, וואָס די צאָהל האַנדווערקער, וועלכע האָט ביז יעצט בעלעגט עקזאַמענס אויף מייסטערס איז זעהר אַ קליינע, האָט אַ דעלעגאַציע פון צענטראַלען יודישען האַנדווערקער־פערבאַנד אין פּוילען בעזוכט דאָס מיניסטעריום פאַר האַנדעל און אינדוסטריע, וואו זי איז אויפגענומען געוואָרען דורכ'ן נאַטשעלניק פון דער אָפּטיילונג פאַר קליין־אינדוסטריע און מלאכה ה' האַושילד.

די דעלעגאַציע האָט אונטערגעשטראָכען, אַז די מלאכה האָט אין 1929 יאָהר בפרט אין 1930 יאָהר כסדר איבערגעלעבט אַ שווערען קריזיס, וועלכער האָט געמאַכט אוממעגליך דער גרעסטער צאָהל האַנדווערקער צוזאַמענצוהעלטען צום [illegible] מייסטער־עקזאַמען, צוליב צו הויכען אָפּצאָהל פאַר'ן עקזאַמען, וועלכער טראָגט אום דורכשניטליך הונדערט זלאָטים.

די דעלעגאַציע האָט אָנגעוויזען אויף דער נויטווענדיגקייט פון איבערדרוקען דעם פּרעקלוזיוון טערמין אויף ווייטערדיגע דריי יאָהר דורך אַן ענטשפּרעכענדען דעקרעט פון מלוכה־פּרעזידענט.

ה' נאַטשעלניק האַושילד האָט אַרויסגעזאָגט אַ גרויסע פעראינטערעסירונג פאַר די בעריהרטע ענינים און האָט אונטערגעשטראָכען די נויטווענדיגקייט אָנצונעהמען מיטלען, וועלכע זאָלען גאַראַנטירען אַז די ברייטע האַנדווערקער־מאַסען זאָלען בעלעגען די עקזאַמענס.

בנוגע די הנחה־עקזאַמענס האָט דער ה' נאַטשעלניק האַושילד נאָך אַ לענגערע דיסקוסיע זיך אַרויסגעזאָגט, אַז דער הנחה־עקזאַמען פאַר האַנדווערקער, וועלכע האָבען אין 1927 יאָהר געפיהרט וואַרשטאַטען, וועט ווייטער זיין גילטיג און אין הסכם מיט'ן געזעץ האָט ער אַ פערפליכטונגס־קראַפט אפילו נאָכ'ן 15־טען דעצעמבער 1930 יאָהר.

פרי אָבער פולשטענדיג אויסצוגלייכען אין די האַנדווערקער־רעכט די האַנדווערקער פון אַלטען דור, האַלט ער, אַז זיי דאַרפען וואָס שנעלער צוטרעטען צו בעלעגען די מייסטער־עקזאַמענס.

איינס איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז נאָכ'ן 15־טען דעצעמבער ה. י. פערלירען אַלע האַנדווערקער, וואָס האָבען נישט קיין מייסטער־דיפּלאָמען, דאָס רעכט צו לערנען די מלאכה און בפרט צו האַלטען לערן־יונגלען.

ווען ס'וועט דורך אַ קאָנטראָל פעסטגעשטעלט ווערען ביי נישט־דיפּלאָמירטע בעל־מלאכות, אַז זיי האַלטען לערן־יונגלען, וועלען זיי לויט'ן אַרט. 126 פון צעכען־געזעץ בעשטראָפט ווערען מיט געלד אָדער מיט אַרעסט.

—o0o—

קאָנפערענץ פון די האַנדווערקער־קאַמערן אין פּוילען

אינטערנאַצ. צוזאַמענפאָהר אין רוים. — בודזשעט־שוועריגקייטען

אין לאָקאַל פון דער וואַרשאַווער האַנדווערקער־קאַמער איז די טעג פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ פון די האַנדווערקער־קאַמערן אין פּוילען. אויף דער קאָנפערענץ האָט דער פּרעזידענט פון דער וואַרשאַווער האַנדווערקער־קאַמער ה' פּיענאָזשעקיעוויטש און דער דירעקטאָר פון דער לאָדזשער האַנדווערקער־קאַמער — פּיעקאַרסקי, אָפּגעגעבען אַ בעריכט פון אינטערנאַציאָנאַלען האַנדווערקער־קאָנגרעס אין רוים אין וועלכען ס'האָבען צווישען די דעלעגאַציעס פון 14 לענדער אָנטיילגענומען אויך די דעלעגאַציע פון פּוילן.

אויף דער קאָנפערענץ האָט זיך ענטפּלעקט אַ פּיקאַנטע איינצעלהייט — איינציגע האַנדווערקער־קאַמערן האָבען זיך ערשט דאַ דערוואוסט, אַז ס'איז פאָרגעקומען אַזאַ קאָנגרעס און אַז אין איהם האָט אָנטיילגענומען אַ דעלעגאַציע פון פּוילען. אויך אַ טייל פון די דעלעגאַטען קיין רוים האָבען אין דער לעצטער מינוט בעקומען די וויזעס און זענען אַזעך געפאָהרען.

די קאָנפערענץ האָט אויסגעדריקט אַנערקענונג דער דעלעגאַציע פאַר איהר אַרבייט.

אַ גרויסען טייל פון די וכוחים האָט פערנומען די פראַגע וועגען די בודזשעטען. ווי ס'שטעלט זיך אַרויס איז אין קיין שום האַנדווערקער־קאַמער נישטאָ קיין געצאָהלטער בודזשעט, די אָנגענומענע בודזשעטען זענען „פּאַפּירענע“ און לאָזען זיך נישט רעאַליזירען, אַנ'אויסנאַהם איז געווען נאָר די פּויזנער האַנדווערקער־קאַמער. ס'איז בעשלאָסען געוואָרען צוזאַמענצורופען אַ קאָנפערענץ פון פאָרשטעהער פון די האַנדעלס־קאַמערן און האַנדווערקער־קאַמערן, כדי געמיינזאַם פעסטצושטעלען אַ מעהר ענטשפּרעכענדע פערטיילונג פונ'ם 15 פּראָצענטיגען צושלאַג צו די פּאַטענטען. דער דאָזיגער צושלאַג ווערט פערטיילט צווישען די האַנדעלס־ און האַנדווערקער קאַמערן. די האַנדווערקער־קאַמערן ווילען פאַר זיך פונ'ם דאָזיגען צושלאַג פערלאַנגען 40 פּראָצענט און זאָלען איינגעהן מינימום אויף 30. אַ חוץ דעם איז בעשלאָסען געוואָרען צו פערלאַנגען פון דער רעגירונג, אַז זי זאָל פון מלוכה־בודזשעט בעשטימען ספּעציעלע צושאַב־סובסידיעס.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם פּראָיעקטירטען צוזאַמענפאָהר פון די האַנדווערקער־קאַמערן אונטער'ן פאָרזיץ פון האַנדעלס־מיניסטער קוואַטקאָווסקי זענען אָנגעצייכענט געוואָרען 8 רעפעראַטען. ס'זענען געבילדעט געוואָרען אַ רייהע קאָמיסיעס, וועמען מ'האָט איבערגעגעבען דאָס אויסאַרבייטען די רעפעראַטען. די קאָמיסיעס האָבען געאַרבייט אַ גאַנצען טאָג.

דער זעלבסטמארד פון 18-יעהריגען יוד. סטודענט אין פאריז

א ליבע-טראגעדיע, אדער אנ'איינרעדעניש, אז ער מוז זיך דערשיסען

אין די יודישע סטודענטען קרייזען אויף סען מישעל אין פאריז רעדט מען כסדר וועגען דעם רעטועלהאפטען זעלבסטמארד פונ'ם יונגען ווארשאווער סטודענט וואלטשאק, וואס האט איהם געקענט שטויסען צו אזא פערצווייפעלטען שריט? — ווי קומט אזא קאלטע, אזא אויסגערעכענטע און רוהיגע געניוקייט ביים אויספיהרען א זעלבסט־מארד? — די מאטעריעלע נויט? — ניין, ווייל לויט ווי עס ווייזט זיך ארויס, איז דער יונגער וואלטשאק כלל נישט געווען אין אזא שווערער מאטעריעלער לאגע, אז עס זאל איהם האבען גע־שטויסען צו בעגעהן זעלבסטמארד. ער שטאמט פון א פערמעגליכער ווארשאווער יודישער פאמיליע, קיין פאטער האט ער נישט, זיין מוטער פערמאגט א ציגעלפאבריק ערגעץ הינטער ווארשא, און דאס קריגען די 700 פראנק א חודש, צוליב וועלכען ער זאל עס האבען זיך געשאסען, איז כלל נישט געווען קיין שווערע זאך פאר איהם.

וואלטשאק איז שוין געווען אין פאריז פאר א יאהרען און האט דורכגעמאכט דעם ערשטען קורס פון דער פאריזער האנדעלס־אקאדעמיע.

„איך וועל ענדיגען מיט מיין לעבען...״

בלייבט ווירקליך א סוד די אורזאך פון דעם טראגישען זעלבסטמארד פונ'ם יונגען אונערפאהר־רענעם מענשען, אלע זיינע חברים, וועלכע האר בען פרייטאג זיך געדרעהט ארום דעם „מיקאדא האטעל״, וואו עס איז נאך אין זיין צימער געלע־גען דער טויטער קערפער פון וואלטשאקען, האר בען געזוכט אנ'ענטפער אויף דעם שווערען און טראגישען סוד, מען האט זיך איבערגעגעבען אייג־צעלהייטען וועגען דעם זעלבסטמארד. ער איז אר נועק ארבייטען לעצטענס אין א טראנספארט־הויז, ער האט געגלויבט צו קריגען דארט ביורא־ארבייט און איז געצוואונגען געווען צו טראגען פעק, דאס איז איהם געווען צו שווער. ער איז צוריקגעקומען צו די קאלעגען און ערקלערט: —

— איך וועל ענדיגען מיט מיין לעבען.

מען האט געלאכט.

— שוין, ווילסט זיך שוין דערשיסען, מיט וואס?

— זעהט, איך האב געקויפט א רעוואלווער.

און ווירקליך האט ער געהאט א רעוואלווער.

— איך האב נאך געהאט 230 פראנק, האב איך פאר 109 פראנק געקויפט דעם רעוואלווער.

— ווען זשע שיסטו זיך?

— מיטוואך 6 אוועגד.

אלע האבען געלאכט.

מיטוואך 5 פארנאכט האבען די קאלעגען איהם געטראפען אין סטודענטען־קאפע „סארבאן״. עמעץ האט שפאסיג א פרעג געטון.

— אה, האסט זיך פראלאנגירט דעם טויט.

— ניין, האט ער מיט דער גרעסטער רוהיג־קייט געענטפערט. איך האב עס געוואלט אפלייר גען, נאר היינט איז געפלאצט א גלאז. איז עס א שלעכטער סימן, עמיץ דארף שטארבען, דוכט זיך, אז איך וועל זיין דער „עמיץ״...

שפעטער האט ער זיך אפגערעדט טרעפען מיט די קאלעגען האלב זיבען אין זעלבען קאפע.

נאר ער איז נישט געקומען...

מען האט געווארט.

עמיץ האט א ווארף געטון:

— אפשר איז ער טאקע טויט?

— עה!

— אפשר?....

— לאמיר ארויף צו איהם.

און מען איז ארויף.

זיי האבען געעפענט די טיר, קיינער האט נישט געענטפערט, מען האט אנגעצונדען דאס ליכט, אלע זענען מיט שרעק אפגעשפרונגען.

אין טונקעלע הויזען און אין א ווייסען אויבער העמד איז געלעגען אין האטעל דער יונגער וואל־טשאק, דער קאפ שווער אראפגעפאלען אויף דער ברוסט און א רויטער בלוטיגער פלעק אויפ'ן העמד אין איין האנד דעם רעוואלווער.

— טויט?....

— יא, ער איז טויט

דער שווארצער צייכען אויף דעם העמד

מען איז צוגעלאפען צו איהם און מיט שרעק דערזעהען אנגעצייכענט אויפ'ן העמד ביים הארר צען א שווארצען קרייז, דא האט ער געצילט. דא איז געווען די וואונד, אזא אונגעוועהנליכע רוהיג קייט פון אזא יונגען זעלבסטמערדער.

עטליכע בריף האט מען געפונען צו דער פאמי־ליע און צו די קאלעגען: — איך האב אייך ליב, מיינע פריינד, מיינע טייערע, נאר איך מוז אוועק פון אייך.

מען האט אויך געפונען א בריף צו א מיידעל אין ווארשא: — איך ליב דיך און צוליב דיר בעגעה איך זעלבסטמארד.

נאר נישט צוליב דעם זאל דער 18־יעהריגער סטודענט האבען זיך דערשאסען, ער האט קיינמאל וועגען דעם מיידעל נישט גערעדט.

אלזא, צוליב וואס איז ער בעגאנגען זעלבסט־מארד? — צוליב נויט, צוליב א אומגליקליכער ליבע? נישט דאס איינע און נישט דאס אנדערע דוכט זיך, ער זאל בכלל פון א צייט לאנג האר בען ליב געהאט צו רעדען וועגען זעלבסטמארד, ער זאל האבען אפט אין בריף האבען געדראהט זיין פאמיליע, אז ער וועט בעגעהן זעלבסטמארד.

דאנערשטאג און פרייטאג איז דער טויטער קער פער געלעגען אין האטעל. אין איין בריף האט וואל־טשאק געבעטען דעם פוילישען קאנסול אין פאריז, אז מען זאל איהם איבערפיהרען קיין פוילען. פריי־טאג 8 אוועגד האט א בעערדיגונגס־געזעלשאפט איהם צוגענומען און בעגראבען אויף דעם בית־עולם אין טיהיע.

די דירה

(הומארעסקע פון סאוויעטישען לעבען)

הויז נומער 5, וואוינונג 73. ביי דער טיר א ריזיגער שילד מיט א לאנגער ליסטע: איזאנאוו — קלינגען איינמאל קורץ. פעטראוו — צוויי מאל. סידאראוו פיל מאל. — וואלמאנזאהן — איין מאל לאנג. אבראמטשיק — צוויי מאל און'ץ.

די ראזיגע ליסטע ענדיגט זיך וועהר מערקווי־ריג: קאלפאקאוו — צוויי מאל קורץ און איין מאל לאנג. מאראם מגראשקינ׳ — פערקעהרט: דריי מאל לאנג און צוויי מאל קורץ. ווארפייטשיק — אנקלאפען.

פיהרט זיך עמיץ געגען לויט דער ראזיגער מאר־שריפט, אזוי עפענט מען איהם א בעדהויזט נישט אדער עס קומען צו לויפען צו דער טיר דריי מיט אמאל.

— נאטירליך, צו וואלמאנאוויטשין אבער צו איהם מוז מען דאך קלינגען צוויי מאל לאנג און פינף מאל קורץ, און איהר האט געקלונגען איין מאל וויינציגער! איך האב כלל נישט בדעה צו עפע־נען פאר וואלמאנאוויטשען!

— יא, אבער וואנט איהם וענגמטענס...

— ער קאן אליין עפענען. איך בין נישט קיין לאקיי צו זמעלדען יעדען גאסט. און אפשר איז ער גאר אין דער היים נישטא.

— אבער אפשר איז ער יא אין דערהיים?

— טא זאל ער אליין עפענען.

שוין פון צעהן דעס זייגער אין דער פריה הערשט א רירעדיגען לעבען אין דער וואוינונג און אין דער בשותפותדיגער קיך.

— וואס פאר א רעכט האט איהר צו בענוצען מיין פרימוס־מאשינקע.

— איך בעדארף זי נוטיג, האבען אייער פרי־מוס־מאשינקע!א יך האב געקאכט אויף מיין איי־גענער מאשינקע, נאט זעהט, זי איז נאך אפילו ווארעם!

— א שעהנע מעשה, ס'לעבען. מען קאכט זיך אויף א פרעמדער און די אייגענע ווארעמט מען אי פאר א תירוץ, געזעהן אזא אומגליק!

— איהר קאנט נישט מאכען נאך א גרעבער רען טומעל? — הערט זיך פון הינטער דער וואנד פון דערביי־איגען צימער, א מעגער שטים — א גאנצע נאכט ארבייט מען און איהר מאכט אזא גע־רודער, אז מען קאן איבערהויפט נישט שלאפען!

— און אז איהר וועט שלאפען ביז צועלף! א קשיא אויף אייך! אלעמען טרייבט מען צו דער אר־בייט און דער בארין שלאפט נאך!

— א גאנצע נאכט זיצט מען, און פאר דער עלעקטרישער בעלייכטונג מוזען מיר אלע צאהלען גלייכע חלקים. איך האב כלל נישט בדעה צו צאה־לען פאר אייך!

פון א צווייטען צימער פאלט ארויס א פרוי און שרייט:

— גיט איהם, גיט איהם א גוטען חליק! צאה־לען צאהלט ער נישט און וויל נאך זיך לאזען וואשען גערן אויף א פרעמדען חשבון!

— ווער האט נישט אראפגעלאזט דאס וואסער, ווער? — שרייט זי און א צווייטע מיגוט ארום איבער דער גאנצער דירה — גיט מיר איהם אהער, אויספראסקען וועל איך איהם!

— דאס האט איהר קיין רעכט נישט — זאגט א רוהיגע שטימע.

— וואס ווילט איהר דא? זיך אויסגעשפרייט איבער'ן גאנצען טיש און רעדט נאך העכער רעכט!

די קיך זינקט אין שמוץ. אויף דער פארלאגע פול קארטאפעל־שאלעכץ, פאפיר, סעפ פון הערינג.

— ווענענס ריה איז היינט אויפצוראמען? מדר ראשקינא! חברטע מוראשקינא, זייט אזוי גוט, זיים זיך אביסעל מטריח. מיר האבען נישט פאר אייך קיין דינסטען!

— אבער בערוהיגט זיך! זי איז גאר אין דער היים נישטא!

— אוראי בשעה זי דארף אויפרוימען איז זי אינדערהיים נישט! איך וועל שוין אויך זיין אזוי קלוג!

— און פארוואס פון אכטען ציטער רוימט אויף נאר איינער, בשעה דארטען וואוינען דריי?

— אבער דער דריטער איז דאך נאך צו קליין!

— טא איז וואס? אז ער איז קליין מאכט ער נישט אן קיין שמוץ?

אז עס קומט אן די רעכנונגען פון דער הויז־פערוואלטונג, מיז דער שליח לאנג וארטען ביי דער טיר, בשעה אין קארידאר קומען פאר אויפ־גערעגטע דיספוטען.

— אבער נעהמט שוין צו די רעכנונג!

— וואס עפים איך? א שעהנע מעשה, כ'־לעבען!

— און איך אוראי נישט! איך קאן דאך נישט קוויטירען פאר אלעמען!

— לאזט איבער די רעכנונג אויפ'ן טיש וועד לען עס אלע קאנען איבערלעזען.

פון דער הויז־פערוואלטונג קומט מען כסדר מיט טענות: די וואוינונג איז נישט ריין, נישט הי־גיעניש.

— איך בין נישט אומהיגיעניש, דאס איז וואל־מאנאוויטש!

— טא זאגט עס איהם!

— זאגט עס איהם אליין!

נאר ביינאכט הערשט אין דער וואוינונג פאר־העלטניסמעסיגע רוה. אבער טיילמאל עפענען זיך די טירען און מען הערט א געמורמעל:

— אפילו ביינאכט האט מען קיין רוה נישט דער טייוועל זאל זיי נעהמען!

ט. קאזירעוו.

היינט און פאלגענדע טעג!
צום ערשטען מאל אין לאדז!
די פרעכטיגסטע קרעאציע פון טראגיש פערשטארבענעם מייסטער פון דער מאסקע
LON CHANEY
אין קלאנג־מייסטער־ווערק א.נ.
גאט'ס בייטש
לעבענס־דראמע אויפ'ן גרונד פון קאמף פון דער פאליציי מיט פערברעכער „אונטערוועלט־מענשען״ פון די גרויסע שטעדט טשיקאגא און ניו־יארק
אין די הויפט־ראלען:
Anita Page i Mage Busch.
אויסער'ן פראגראם: פרעכטיגע קלאנג־קאמעדיע „Wszystko na opak״ מיט די בעסטע אמעריקאנער Laury i Hardy
אנהויב אין געוועהנליכע טעג 4 נאכמיטאג. שבת, זונטאג און יום־טוב 14 א זייגער בייטאג.

DOKTOR
H. WOŁKOWSKI
צעגעלניאנא 25, טעל. 126-87
צוריקגעקעהרט
ספעציאל־ארצט פאר הויט־ און ווענערישע קראנקהייטען, מענער־שוואכע, אלע פארמען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיטקווארק־שטראהלען
נעמט אן פון 8 — 2 נארמ. און פון 6 — 9 אוועגד

די פערשאלטענע ירושה

(51 גרויסער ראמאן פון ליידענשאפט ליבע און פערברעכען,

מיט דעם לייטער האבען זיך ארונטערגע־לאזט דאס פאר'ל שמיגעלסקיס.

— געשטארבען... ווי איז מיר! — האט שמי־געלסקי דערשראקען ארויסגעמורמעלט און זיך א־רומגעקוקט.

דזשעיקאבס האט נאך אלץ געשריגען און גע־רופען גוטערמאנען.

שנעל אוועקכאפענדיג דעם לייטער, פער־קלאפענדיג דעם אריינגאנג האט שמיגעלסקי גע־עפענט די טיר פונ'ם קרעמעל און זיך געלאזט לוי־פען מיט די חשך'יע געסלעך צום פינסטערען הויז וואו ס'האבען געוואוינט די „דריי מאלפעס״.

די פאליציאנטען וואס האבען אכטונג געגע־בען אויפ'ן געוועלבעל און וועלכע האבען דעם שאס נישט געהערט, ווי אויך נישט די געשרייען אינ'ם קעלער, האבען פערוואונדערט בעגלייט איהם מיט די בליקען און נישט פערשטאנען, וואו ער איילט זיך.

מערי איז געבליבען זיצען איינ'ם קעלער, א פערגליווערטע פאר שרעק.

די איז געלעגען אויף א ליידיגען קאסטען און געקוקט אויף מאטעס אפמאנען.

דזשעיקאבס האט אויפגעהערט צו רופען גוטער־מאנען.

ער איז געווען בלאס, דערשיטערט, און א נער צווייפעלטער האט ער געריסען אויף זיך די האהר.

— ער הערט נישט! — האט ער אויסגעדרי־קען, שטיקענדיג זיך פאר צארן — ער וויל נישט הערען!... ווען ער וואלט זיך צוריקגעקעהרט, וואלט ער אונז געקאנט בעפרייען!... ער איז אבער משוגע געווארען!... און יענע צוויי וועלען באלד קומען!... וואס וועט דאן זיין?... וואס וועט דאן זיין מיט אונז?...

קאפיטעל זעקס און צוואנציג

גוטערמאנ'ס טויט

זיי האבען געווארט אויף דעם אנקומען פון די „מאלפעס״.

דזשעיקאבס האט נערוועז ארומגעשפרייזט אי־בער'ן קעלער, און זיך געהאלטען אין איין זידלען.

פון צייט צו צייט האט ער זיך אנגעכאפט אין דער הילצערנער פערצוימונג און מיט א ווילדער נישט־מענשליכער שטים גערופען גוטערמאנען.

יענער האט אבער נישט געהערט...

גוטערמאן איז ארויפגעקראכען אויפ'ן דאך פון זיין הויז און אראפגעלאכט אונטען אראפ.

זיין געלעכטער האט זיך געהערט אויף דער גאס.

איינזאמע דורכגעהער, פאליציאנטען און שאר־פערען האבען פערוואונדערט פערריסען מיט די קעפ, בעמיהען זיך צו דערבליקען אין נאכט־הימעל יע־נעם, וואס האט געלאכט איבער זייערע קעפ.

מערי איז געזעסען פערזונקען אין א קאלטען שטומען יאוש.

די לעצטע האפענונג האט פערלאזט איהר הארץ, וואס איז געווען פערקלעמט פון שרעק, און פארגעפיהל פון אומפערמיידליכען סוף.

די „מאלפעס״ וועלען קומען... שוין נישט דריי, נאר צוויי...

וואס וועט זיין, אז זיי וועלען קומען?...

זי האט זיך בעמיהט נישט צו קוקען אויף דעם טויטען מאטעס'ן מיט פערגליווערטען אויסדרוק פון שרעק און וועהטאג אויפ'ן פנים.

איהרע אויגען האבען זיך אבער נישט אפגעע־ריסען פונ'ם בר־מנן...

דזשעיקאבס האט נישט אויסגעהאלטען:

— פריילין!... דאס איז שרעקליך!.. זיי וועלען אונז דערהרגענען... איינער פון זיי איז טויט!.. איהר פערשטעהט?... זיי האבען שטענדיג געאר־בייט צוזאמען, געארבייט מיט איין דעה... זיי האר בען א מין משפחה־שטאלצקייט... דאס איז טאקע געווען די סיבה וואס זיי האבען געהאסט מארקוס קאשטאנען!... קיינער, חוץ זיי אליין, האט נישט געטארט שעדיגען די „משפחה־ריינקייט״! קיינער האט זיי נישט געטארט טשעפען!... און אט — אט האט גוטערמאן אוועקגעלייגט איינעם פון זיי!... גאט מיינער...

מערי האט נישט געענטפערט.

זי האט שלעכט סובל געווען וואס עס קומט פאר, און זי האט זיך נישט געקאנט פארשטעלען וואס עס קאן אלץ מיט איהר זיין.

די „מאלפעס״ זענען געקומען.

ביידע מאלפעס האבען געהערט איבער די קעפ זייערע שריט.

עס האט זיך געעפענט דער אריינגאנג און א שטים האט זיך אפגערופען:

— אט איז ער!

מאקס אפמאן און מאריץ האבען זיך ארונ־טערגעלאזט, און נאך זיי גלייך — שמיגעלסקי.

ארונטערגעהמענדיג די היט האבען זיי זיך אי־בערגעבויגען איבער מאטעס'עס טויטען קערפער.

— זאל ער האבען א ליכטיגען גן עדן! — האט זיך מאקס אפגערופען מיט א קאלטער פייערליכ־קייט.

ער איז געווען בלאס, אבער די אויגען זיינע האבען געפלאקערט מיט א קאלטער רציחה.

אויסשטרעקענדיג א ביינערדיגען פינגער, האט ער א וואונק געטון:

— אהער!

דזשעיקאבס איז צוגעגאנגען.

— איהר האט געזעהען ווי עס איז געשעהן?

— יא.

— דערצעהלט!

מיט ציטערדיגע פינגער האט מאריץ גענומען א שמעק טאבאק וואס האט זיך ביי איהם פערשיט אויף די לאצען פון דער מארינארקע, און א שלוכ־צענדיג, האט ער א ציה געטון מיט'ן נאז.

די לופט אין קעלער איז געווען א שווערע, און האט געדריקט די פלייצעס און די קעפ.

מערי האט קוים געקענט אטעמען.

דזשעיקאבס האט גענוי דערצעהלט, וואס עס איז געשעהן.

מאקס האט נאך געשטעלט עטליכע פראגען אויף וועלכע ער האט בעקומען תשובות, און זיך געווענדעט צו מאריצען און שמיגעלסקין:

— מ'דארף דא האנדלען ענערגיש און שנעל!— האט ער קאלט און רוהיג דערקלערט — היינט ביי־נאכט דארף אלץ פערענדיגט ווערען... מיר, זאל־באדריט וועלען באלד ארונטער אין קעלער פון שכנישען הויז... מיר וועלען הינטער זיך צומאכען דעם דורכגאנג! דערווייל האט איהר דא נישט וואס צו טון... גייט ארויף אויבען און גרייט צו די טייר־קאסטענס... מיר וועלען זיי היינט דארפען האר בען!

ער האט זיך ארומגעקוקט אין קעלער.

— יא... היינט דארף דארף דא אלץ זיין גע־ענדיגט! — האט ער צוגעגעבען — קום, מאריץ!

פארטזעצונג קומט.

קלאַנג-פילם-טעאַטער
„MIMOZA"
ul. Kilińskiego 178.

פון דינסטאָג דעם 21-טן ביז מאָנטאָג דעם 27-טן אָקטאָבער 1930
גרויסער קלאַנג-פילם פון אייראָפּ. פּראָדוקציע!
רייץ פון אייראָפּא
אין די הויפּטראָלען:
אונזער בירגער IGO SYM
LILJANA HARVEY, HARRY HALM
אויסערן פּראָגראַם: רעוועלאַציאָנס-קלאַנג-צוגאָבע
אָנהויב 5.30, 7.30 און 9.15, שבת, זונטאָג און יום-טוב 3.30 נ"מ
נעכסט. פּראָגראַם: „ניו-יאָרק ביינאַכט"

קינא-טעאַטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
היינט און פאָלגענדע טעג!
גרויס מייסטערווערק פון דער פּוילישער פּראָדוקציע, לויט דער בעריהמטער ערצעהלונג פון M. Srokowski א. ג.:
קולט פון קערפּער
מעכטיגע דראַמע, קאַמף פון צוויי הייסע פריינד.
געשיכטע פון אַלמעכטיגער ליבע, וואָס צושמעטערט אַלע שטערונגען
אין די הויפּטראָלען:
MICHAŁ VARKONYI
Agnes Petersen-Mozżuchinowa.
פערשטאַרקטער אָרקעסטער.
אָנהויב אין געוו. טעג 4 נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג 12 בייטאָג.

זיכערע הילף און א רפואה
אהן א אָפּעראַציע, אָן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאַר קראַנקע אויף קילעס פאַר מענער וויבער און קינדער. פערשידענע קאַליקעס אין גוף פאַר הויקערס און פיס,

פערלאָזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראָך ווערט גרויס אזוי ווי א מענטשן-קאָפּ, אָדער אזוי ווי א וואַסער-קאַן און עס פאַלט אַריין אין דעם בוים און דער קראַנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטאַרבליך. ספּעציעל גומענע הייל-באַנדאַזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פּראָפעסאָרען מיט מיינע בעהאַנדלונג און פון דעמשטן פּראָפעסאָר-דאָקטאָר בראָכבריך בעזונדערן זיכער דעם שוואַכסטן און געפּעהרליכסטן

ברוך. אויך פאַר הויקערס ליימונגען מיט הייל-גאַרסעטן און אפּאַראַטן פאַר פערקרומטע פיס און פלאַט-פוס ספּעציעלע איינלאַגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאָקען פאַר די גרעסטע קראַנקע אָדערן.
שפּרעכשטונדן פון 9 ביז 1 בייטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָוונד.

ארטאָפּעדישע אַנשטאַלט
Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
.Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter
בעמערקונג: דאָס ערוועגליכע ערשיינען פון די קראַנקע איז אונבעדינגט נויטיג דיפּלאָמען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזיטעטס-פּראָפעסאָרען: פּראָפ. ד"ר בעראַנעס, פּראָפ. ד"ר י. מארישלער, פּראָפ. ד"ר בר. קיעלאַנאָווסקי און אויך אנדערע.
מיר נעהמען אויך אָן טערוזבערטע פון דער קראַנקען-קאַסע
דאַנקזאַגונג.
דערמיט דריק איך אויס דעם בעסטען דאַנק דעם הערן דיר. י. ראַפּאַפּאָרט, ספּעצ. פאַר ברוך, וועלכער נעמט אָן אין לאָדז, וואָלטשאַנסקא 10 טעל 22-177 פראָנט פּארט פאַר זיין נעוויסענהאַפטע פערלעגען מיר א גומענעם הייל-באַנדאַזש לויט זיין מעטאָדע, האָב געליטען אויף ברוך 20 יאָהר און א דאַנק איהם בין איך היינט געראַטעוועט אזוי, אז כ'קען איהם יעדען אַנבאַגינגען הײמ עמפּפעהלען.
Dr. BERGHOF Arzt.

אויף לוין
גיב איך אַרויס אויף 10-ער און 12-ער גלאַטע מאַשינען קוואַליפיצירטע אונטער-נעמער זענען בעפאָרצוגט אָפּערטען אונטער „אויף לוין" אין אדמיג.

א לאָקאַל
בעשטעהענד פון א גע-וועלב מיט 2 צימער און קוך מיט אַלע בעקוועמ-ליכקייטען און קעלערס פון זאָפאָרט צו פערמיטען איינצעהייט. טעל. 188-99

צו פערמיטען
פון זאָפאָרט א לאָקאַל פון 4 פענסטער, עלעק-טרישע קראַפט אויפן אָרט צו ערפאַרען ביי ה. קורץ גלובנאַ 42, 2-טער הויף פון 9 פריה ביז 2 נאָכמ.

א פּע-דע-מאַשין
100 cm. אין בעסטען צושטאַנד פריינווירדיג
צו פערקויפען
צו ערפאַרען זשעלאָנאַ 53 מאָרגענשטערן.

לערנט אייך א פאַך!
איך לערן אויס אין א קורצער צייט דאָס פאַך פון צאהן טעכניקער לויט א לייכטער אמעריקאַנער מעטאָדע. אינפאָרמאַציעס: זשעלאָנאַ 42, וו. 6

א קוואַליפיצירטע
האַנד-נייהערין
צו סוויטערס ווערט געזוכט
צו מעלדען זיך גדאַנסקא 59, שימכאָוויטש.

DR. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 151-78
צוריקגעקעהרט
הויט און ווענעריש קראַנקה. רענטגען און ליכטהיילאינסט.
נעמט אָן פון 4—7 אָוונד.

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאָלאָג אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאָן 134—72
נעמט אָן פון 2—3 נאָכמ. און פון 7½—9 אָוונד.

שייטלען
צו מעסיגע פרייזען
צו בעקומען ביי
פּאָרושוצקאַ קאַמיענאַ 5

יונגלעך
מיט זעהר — גוטע — שטימען
פון אָנשטענדיגע עלטערן קענען זיך מעלדען יעדען דינסטאָג און דאָנערשטאָג פון 5.30 נאָכמיטאָג אין פּראָבע-שטוב פון סינאַגאָגען-כאָר זשעלאָנאַ 8. גאַנץ פעהיגע בעקומען גוט געצאָהלט.

א מעבלירט צימער
מיט אַלע בעקוועמליכקייטען
ביי אַן אינטעליגענטער פאַמיליע איז פון זאָפאָרט צו פערמיטען, וואָלטשאַנסקא 74, וו. 18. אָנקוקען קען מען פון 10 פריה ביז 1 מיטאָג.

דיפּלאָמירטער
מאַסאַזשיסט
אברהם קאַזשמינסקי
לימאַנאָווסקעגאָ 113, טעל. 188-30.
מיט פיליעהריגער פּראַקטיק אין קור-ערטער ווי אויך אין שפּיטאָל בעזייטיגט דורך הייל-מאַסאַזשען או. עלעקטריזאַציע פּאַראַליז, איסיאַס, רעוומאַטיזם, אַטרעטיזם, ווי אויך נאָכ'ן גיפּסירען צו מעסיגע פרייזען.

ווענעריש כירורגישע קליניק
„SANATO"
אגראַדאָווא 10 טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאַס
ערצטליכע אויפזיכט
איבער דער מוטער און קינד.
פרייזען פון געבורט
אין 2-טע קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
כירורגישע אָפּטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאַנטאָר
עמפּפאַנגס-שטונדן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.

לעטשניצע
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און דענטיסטישער קאַבינעט.
בושעושינער 11, טעלעפאָן 3763
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונד.

ד"ר אימיך נאָז, האַלז, אויערן קר.	4½—3½
ד"ר קערשנער קינדער-קראַנקה.	11-9 4½-3
ד"ר שיפּמאַן אינערליכע קראַנקהייטען	2—12
ד"ר ביבערגאַל הויט און ווענער. קר.	12½—11½
ד"ר שמירגעלד נערווען און גײַסטיגע קר.	2—1
ד"ר גאָלדבלאַט אויגען-קראַנקה.	1½—12½
ד"ר חיים כירורגישע קראַנקהייטען	3—2
ד"ר שפּרלאָווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	4½—3½

פסיכאָ-טעראַפּיע, שפּראַך-שטערונגען ווי שטאַמלען א. אז. פּאָקען-שטעלן, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראַל. איינ-שפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַצ. אויך פערלאַנג וויזיטען אין שטאָט. און לאַבאָראַטאָריום ווערען אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, אויך פלעגנט אין בלוט
אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
א רענטגען-אינסטיטוט.
ד"ר לאָזשינסקי-סטאַראָפּאָלסקא
צאָהן-ערצט 10—1, 3—6
קינסטליכע ציינער, קראָנען, פּלאָמבען א.א.וו.
די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאָג

Dr. med. **J. Lubicz**
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער
אייגענע פּראָדוקציע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, ווי: קלומפּעס אויף פּלאַטפוסען, קינסטליכע רעמענען א. א. וו. נעמט אָן פון 2,30 ביז 4,30 נאָכמ.

Dr. med.
B. Robinson
פּיעטרקאָווער 10, טעל. 131-86
צוריקגעקעהרט

Dr. med. **H. LUBICZ**
ספּ. פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקה.
נעהמט ווידער אָן
אויף צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 141-32
עמפּפאַנגס-שטה'ן 8—10, 12—2, און 5—8 זונטאָג און יו"ט 9—1. פאַר דאַמען בעזונדערער וואַרטע-זאַל.

Dr. med.
I. Wajnberg
Cegielniana 47, tel. 26-02
אינערליכע קראַנקהייטען
ספּעציעל פאַר לונגען- און הערץ-קראַנקהייטען בעשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג-זון
נעהמט אָן אין דערהיים פון 3—5.

Dr. Różaner
ספּעציאַליסט פון הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און קינדערלאָזיגקייט
נאַרוטאָוויטשאַ 9, טעלעפאָן 128-98
נעמט אָן פון 8—10; 5—8 אָוונד
ספּעציעלער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
נעמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו.
זונטאָג און יום-טוב פון 9—1 פאַרמ.
בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. med.
M. Kerszner
קינדער-קראַנקהייטען
זשעלאָנאַ 16 טעל. 151-96
שפּרעכשטונדען פון 1—3 און פון 5—6
אין דער לעטשניצע בושעושינער 11 פון 11—1 נאָכמ.

Dr. Z. Rakowski
ספּ. פאַר אויערן-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקה.
9 קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 127-81.
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעטשניצע נגרושעל 17 פון 10—11 און פון 2—5.

Dr. med.
J. NADEL
ספּעציאַליסט פאַר אקושער און פרויען-קראַנקהייטען
פּאָמאָרסקאַ 7, טעל. 127-84
נעמט אָן פון 3 ביז 5 נאָכמיטאָג.

Dr. MAZUR
צוריקגעקעהרט

עלטערן!
אין מיין נאָכמיטאָג חדר-שולע ווערען אָנגענומען קינדער וואָס לערנען אין פּאָווסעכנע שולע צו לערנען: עברי, חומש, רש"י, תנ"ך, משניות גמרא, היסטאָריע, רעדען און שרייבען העבּרעאיש און יודישע בריות זעלבסט צוזאַמענשטעלען. ס'ווערען אויך אָנגענומען אָנפאַנגער וואָס ס'ווערט אין פערלויף פון 5 חדשים אויסגעלערנט גרינדליך דאַווענען. א שטרענג רעליגיעזע ערציהונג! צוגענגליכע פרייזען.
איינשרייבען טעגליך 2 ביז 8 אָוונד.
יחיאל דוד ראָזענפעלד
פּלאַץ קאָשטשושקי (נעבען שטאָט 6) קעגענאיבער עפיציניע, ריכטער, 2. שט.

מאַשין-לעכער
ווערן אָנגענומען אויסצונייען ביי
ג. נאָרדמאַן, צעגעלניאַנאַ 29

כעמיש-באַקטעריאָלאָגישע לאַבאָראַטאָריע
מאַגיסטער נ. שאַץ
פּעטריקאָווער 37, 2. שט., פראָנט.
אַנאַליזען פון קאַל, אורין, לייכען א. א. וו.
אורין-אַנאַליז - 4 זל.

DR. MED.
L. Pikielny
אוראָלאָג
ספּעציאַל-ערצט פאַר נירן, בלאָז און אורין-קראַנקהייט
NAWROT 8, tel. 2,19-90
צוריקגעקעהרט
נעמט אָן פון 4—7 אָוונד.

Dr. med.
A. Uryson
אינערליכע קראַנקהייטען
ספּעצ. מאָגען, דאַרם און לעבער-קראַנקהייטען
קאָנסטאַנטינער 20 טעל. 215-85
(11-טער ליסטאָפּאַד)
אויפנאַהם-שטהן פון 3—5 נאָכמיטאָג

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
נאָר פאַר וועגערישע הויט-קראַנקה. און מענער-שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערווען-קראַנקהייטען.
קוואַרץ-לאָמפּ. עלעקטרישער הייל-קאַבינעט קאָסמעטיק.
— טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוונד. —
פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ. נעמט-אָן א פרוי-דאָקטאָר נור קינדער און פרויען
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
— בעזונדערער וואַרטע-צימער פאַר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

אַבאָנאַמענטס-פרייז: אין לאָדז — 5 זל. א חודש מיט אַפּטראָגען א היים; אויף דער פּראָווינץ 6 זל. א חודש; אין אויסלאַנד — 8 זל.
מאַר'ן אינהאַלט און טערמינען פון די אַנאָנסען איז דער פערלאַג-ניט פעראַנטוואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

אַנאָנסען-פרייז: פאָר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפּאַלטען; אין טעקסט—40 „ „ 4 „ 60—; נאָכ'ן טעקסט—12 „ „ 8 „ 18—; אויסער דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א וואָרט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.